

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2019

Pavína Podzimková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Ruské zpravodajské servery na českém internetu a jejich
referování o Evropské unii**

Bakalářská práce

Autor práce: Pavlína Podzimková

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 7.5.2019

Pavλίna Podzimková

Bibliografický záznam

PODZIMKOVÁ, Pavlína. *Ruské zpravodajské servery na českém internetu a jejich referování o Evropské unii*. Praha, 2019. 69 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rozsah práce: 86 226 znaků včetně mezer

Anotace

V posledních letech mluví mnohé zdroje o Ruskem vedené hybridní či informační válce proti Západu. Za významnou součást ruské strategie jsou přitom označována dezinformační média. Velké množství údajně proruských dezinformačních webů se po roce 2014, kdy došlo k eskalaci napětí na území Ukrajiny, objevilo i v českém internetovém prostředí. V rámci této práce nejdříve vymezíme teoretický rámec a posléze podrobíme tři z těchto webů (Sputnik Česká republika, Aeronet a AC24) obsahové analýze, při níž se budeme zabývat výhradně jejich referováním o Evropské unii. Cílem tak bude přispět k potvrzení či vyvrácení hypotézy o snaze proruské propagandy oslabit pozice západních institucí. Zkoumat budeme také zpravodajský styl, který je těmto serverům vlastní, popřípadě přítomné manipulativní techniky.

Annotation

In recent years, many sources have referred to the Russian hybrid or information warfare against the West. Disinformation media is considered an important part of the Russian strategy. A large number of allegedly Russian disinformation websites have appeared in the Czech Republic after 2014, when tensions in Ukraine were escalated. In this bachelor thesis we will analyse three of them: Sputnik Czech Republic, Aeronet and AC24. This content analysis will focus especially on news about the European Union. The aim of this bachelor thesis is to confirm or disprove the hypothesis about the Russian propaganda effort to weaken the status of Western institutions. The thesis will also deal with methods of manipulation in the content of disinformation websites.

Klíčová slova

Dezinformace, propaganda, hybridní válka, informační válka, Rusko, manipulace, média

Keywords

Disinformation, propaganda, hybrid warfare, information warfare, Russia, manipulation, media

Title/název práce

Russian news websites in the Czech Republic and its reporting about the European Union

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Barboře Osvaldové za vstřícné a pečlivé vedení mé bakalářské práce

Obsah

1 Úvod	9
2 Teoretická část	11
2.1 Definice klíčových pojmů	11
2.1.1 Dezinformace	11
Typy dezinformací	12
2.1.2 Propaganda	13
Typy propagandy	14
2.1.3 Propaganda v online světě	15
Informační bubliny	16
2.1.4 Hybridní válka	17
2.2 Ruská hybridní válka	19
2.2.1 Rusko jako bezpečnostní hrozba	19
2.2.2 Gerasimova doktrína	20
2.2.3 Proruská (dez)informační kampaň	21
2.3 Metody mediální manipulace	22
Zveřejňování dezinformací	23
Zamlčování určitých informací	23
Metoda rozptýlení pozornosti	23
Nálepkování	23
Věčné opakování	24
Svalování viny	24
Citování autorit	24
Využívání emocionálních reakcí	25
Stírání hranice mezi zpravodajstvím a komentářem	25
Argument ad personam	25
Rétorická/terminologická manipulace	25
Expresivní výrazy	26
Černá, nebo bílá	26
2.4 Proruské dezinformační weby	26
2.4.1 Aeronet	28
2.4.2 AC24	30
2.4.3 Sputnik	31
3 Metodologie praktické části	32
3.1 Kvantitativní obsahová analýza	32
3.1.1 Výzkumné téma a techniky zkoumání	32
3.1.2 Výběrový soubor a jednotka analýzy	33
4 Praktická část	34
4.1 Témata spojovaná s EU	34
4.1.1 Migrace	34
4.1.2 Protiruské sankce	36
4.1.3 Brexit	37
4.2 Obsah jednotlivých webů a přítomné manipulace	39
4.2.1 Sputnik	39

4.2.1.1 Manipulace	40
4.2.2 AC24	44
4.2.2.1 Manipulace	45
4.2.3 Aeronet	49
4.2.3.1 Manipulace	50
4.3 Evropská unie pohledem proruských webů	56
4.3.1 Evropská unie v rozkladu	56
4.3.2 Diktát Evropské unie	57
3.5.4 Evropská unie ve válce	59
5 Závěr	60
Summary	62
6 Seznam použitých zdrojů	64
6.1 Použitá literatura	64
6.2 Online zdroje	65
6.3 Studovaný materiál	68

1 Úvod

V posledních několika letech se v české veřejné debatě začaly skloňovat výrazy jako „dezinformace“ a „hybridní“ nebo „informační válka“. Ačkoli se v rámci historie nejedná o zcela nové fenomény, do pozornosti široké veřejnosti se dostaly právě nyní v souvislosti s činností Ruské federace. Často je za začátek Ruskem vedené hybridní války označován rok 2014 a takzvaná ukrajinská krize, která vyvrcholila ruskou anexí ukrajinského poloostrova Krym. Ozbrojený konflikt na Ukrajině přešel v informační válku, v níž má Rusko za cíl obnovit své velmocenské postavení a zároveň oslabit struktury Západu – ať už se jedná o destabilizaci jednotlivých zemí, rozvracení vztahů mezi nimi nebo oslabování legitimacy západních institucí jako je NATO, EU nebo OSN. Za reálné dopady ruské propagandy bývají mnohdy označovány i významné události formující světové politické dění (brexit, vítězství Donalda Trumpa v prezidentských volbách nebo nástup nacionalistických politiků ve střední Evropě).

Zmiňovaná informační válka se v dnešním digitálním světě odehrává zejména na poli online médií. Také v České republice byl po roce 2014 zaznamenán abnormální nárůst počtu dezinformačních serverů, které nabízejí alternativní a obvykle výrazně proruský výklad světového i domácího dění. Pro tato média je typický velmi netransparentní styl práce. Skryté mnohdy bývají jejich finanční zdroje, redakční struktura, sídlo i autoři a zdroje zpráv. Přesto se prezentují jako seriózní zpravodajská média a jejich dosah ve veřejné diskuzi není zanedbatelný.

Na základě zmíněných skutečností bude cílem této práce zkoumat referování dezinformačních serverů o Evropské unii jakožto významné západní instituci a tedy potenciálním terčí ruské propagandy. Vybrána budou tři konkrétní média, která jsou mnohými zdroji označována jako proruská a dezinformační. Tyto servery (Aeronet, AC24 a Sputnik) budou po dobu tří měsíců podrobeny analýze, v níž se zaměříme právě na jejich prezentaci Evropské unie, všimnout si budeme také stylu žurnalistické práce – délky příspěvků, práce se zdroji, jazykového stylu nebo potenciální přítomnosti manipulativních prostředků.

Hlavním cílem tedy bude přispět k potvrzení, nebo vyvrácení hypotézy o snaze proruské propagandy oslabit důvěru občanů v Evropskou unii. Zároveň se budeme snažit popsat, jak fungují proruské dezinformační weby, jaký je jejich styl tvorby textů a především, jaké prostředky využívají k manipulaci informací. Popsány budou i případné zaznamenané dezinformace, takzvaný „fact checking“ však není primárním účelem výzkumu, proto není v rozsahu této práce možné ověřit pravdivost každé jednotlivé zprávy. Vzhledem k tomu, že budeme pracovat se třemi odlišnými médii, přinese analýza i jisté srovnání těchto serverů.

V první části této práce budou stručně shrnuty důležité poznatky k danému tématu a stanovena teoretická východiska pro praktickou část. V rámci metodologie výzkumu potom blíže představíme organizaci mediální analýzy, která bude předmětem praktické části. Následovat bude samotné vyhodnocení výsledků této analýzy a jejich interpretace. V závěru potom zhodnotíme potvrzení či vyvrácení výše uvedené hypotézy i odpovědi na další výzkumné otázky.

2 Teoretická část

V teoretické části této práce nejdříve vymezíme základní termíny, s nimiž budeme dále pracovat. Jedná se o pojmy „dezinformace“, „propaganda“ a „hybridní válka“. Od definice hybridní války v teoretické rovině se dostaneme k pojednání o hybridní válce vedené Ruskou federací. V druhé polovině se soustředíme přímo na problematiku dezinformačních médií: vyjmenujeme několik manipulativních technik, které tato média využívají, a nakonec se budeme zabývat údajně proruskými dezinformačními weby, které fungují na českém internetu.

2.1 Definice klíčových pojmů

2.1.1 Dezinformace

Mluvíme-li o dezinformačních médiích, měli bychom nejdříve definovat, co rozumíme pojmem dezinformace. Merriam-Websterův slovník definuje dezinformaci jako

„nepravdivou informaci, která je úmyslně a často skrytě šířena za účelem ovlivnění veřejného mínění nebo zakrytí pravdy.“¹ České ministerstvo vnitra mluví o „šíření záměrně nepravdivých informací, obzvláště pak státními aktéry nebo jejich odnožemi vůči cizímu státu nebo vůči médiím, s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory těch, kteří je přijímají.“²

Přestože Ministerstvo vnitra popisuje dezinformaci v užším pojetí, obě definice (stejně jako další definice z jiných zdrojů) se shodují ve dvou základních principech: nepravdivost či zkreslenost informace a záměrné klamání.³ Právě záměr někoho oklamat a dosáhnout tak žádoucího účinku dělá ze lživého sdělení dezinformaci. Zatímco misinformace je informace nepravdivá omylem, u dezinformace je zkreslení záměrné a slouží určitému cíli.⁴ Tento záměr samozřejmě není vždy snadné odhalit, proto rozdíl mezi dezinformací a misinformací nemusí být v praxi zcela zřejmý.⁵

Dezinformace může být přenášena všemi komunikačními kanály, pro účely této práce však budeme uvažovat pouze o dezinformačních textech. Jejich autoři často využívají strategii, kdy je nepravdivá a těžko ověřitelná informace postavena vedle informace pravdivé a notoricky známé. Čtenář si takové sdělení obvykle propojí v jeden celek a všechny jeho složky považuje za důvěryhodné. Dalším postupem dezinformátorů může být naopak podání pravdivého sdělení tak, aby vyznělo nehodnověrně, nebo smísení pravdivých a nepravdivých tvrzení, které má odvést pozornost od určité informace.⁶

¹ Merriam-Webster Online Dictionary [online]. Springfield: Merriam-Webster, 2019 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/disinformation>

² Ministerstvo vnitra ČR: Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

³ NIMMO, Ben. *Identifying disinformation: an ABC* [online]. Brusel: Institute for European Studies, 2016, s. 1 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.ies.be/node/3612>

⁴ LEWANDOWSKY, Stephan a et al. Misinformation, disinformation, and violent conflict: from Iraq and the "War on Terror" to future threats to peace. *American Psychologist*[online]. American Psychological Association, 2013, s. 4-5 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/257837873_Misinformation_Disinformation_and_Violent_Conflict_From_Iraq_and_the_War_on_Terror_to_Future_Threats_to_Peace

⁵ VILMER, J.-B. Jeangène, Alexandre ESCORCIA, Marine GUILLAUME a Janaina HERRERA. *Information Manipulation: A Challenge for Our Democracies*. Paříž: CAPS (Ministry for Europe and Foreign Affairs), IRSEM (Ministry for the Armed Forces), 2018, s. 20. ISBN 978-2-11-152607-5.

⁶ *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>

Typy dezinformací

Sociologická encyklopedie AV ČR rozlišuje několik typů dezinformací. Vedle aktivního šíření lživých a manipulativních sdělení je za dezinformaci považována i tzv. dezinformace pasivní, která spočívá v „zatajení nějakého faktu, vynechání části informace při komunikaci a navození mylného dojmu.“⁷ Podle ukotvení v čase je dále možné rozlišit dezinformaci plánovanou a následnou, při níž dochází ke „zveřejňování pozměněných fakt po ukončení určité události.“ Nakonec, podle stanovených cílů a využívaných prostředků rozlišujeme dezinformaci taktickou a strategickou (globální). Zatímco taktická slouží k naplňování dílčích cílů, strategická „používá prostředky sloužící „konečnému cíli“.“ Konečným cílem v takovém případě může být zachování statusu quo, nebo naopak rozpoutání revoluce.⁸

2.1.2 Propaganda

„Záměrná, systematická snaha formovat vnímání, manipulovat myšlení a řídit chování lidí za účelem vyvolat u nich určitou reakci podporující žádoucí záměr propagandisty,“ tak definují propagandu Garth S. Jowett a Victoria O'Donnellová v knize *Propaganda and Persuasion*.⁹ Velmi podobně chápe tento termín i generál Karel Řehka v knize *Informační válka*, propagandou je podle něj „úsilí ovlivnit lidi tak, aby se jejich myšlení a chování měnilo požadovaným způsobem ve prospěch toho, pro koho je vedena.“¹⁰

Ve zcela neutrálním pojetí je propagandou jakákoliv forma komunikace, která nějakým způsobem podporuje nebo rozšiřuje určitou myšlenku. Pro většinu lidí má však pojem propaganda výrazně negativní zabarvení a spojují si ho se lží a manipulací,¹¹ a to zejména kvůli konotacím získaným „především ve službách dvou totalitních režimů – nacistického a komunistického.“¹² V tomto pojetí je propaganda činností, která má za cíl na základě určité ideologie či světového názoru „ovládat a řídit duševní život“, vymýtit odlišné a

⁷ Tamtéž

⁸ Tamtéž

⁹ JOWETT, Garth S. a Victoria J. O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. 6. Thousand Oaks: Corwin Press, 2014, s. 7. ISBN 978-1452257532.

¹⁰ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 64. ISBN 978-80-200-2770-2.

¹¹ JOWETT, Garth S. a Victoria J. O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. 6. Thousand Oaks: Corwin Press, 2014, s. 2. ISBN 978-1452257532.

¹² PROKOPOVÁ, Kateřina. *Propaganda a persvaze*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014, s. 7. ISBN 978-80-244-4345-4.

opoziční názory nebo jiné výklady světa či zabránit vlastnímu kritickému myšlení a objektivitě.¹³

Typy propagandy

Pokud však budeme uvažovat propagandu v neutrálním pojetí, lze ji dále rozdělit podle toho, jaké informační zdroje využívá, do jaké míry jsou tyto informace pravdivé, a za jakým účelem jsou šířeny. Propaganda, která využívá lži a klamy, bývá označována za černou propagandu. Zdroj sdělení je v takovém případě skrytý nebo falešný a jeho obsah silně manipulativní. Jedním z nejvýraznějších příkladů černé propagandy v dějinách je propaganda nacistického Německa během druhé světové války reprezentovaná Josephem Goebbelsem.¹⁴ Naproti tomu bílá propaganda komunikuje důvěryhodné informace ze známých a ověřených zdrojů. Podle Jowetta a O'Donnellové se můžeme s bílou propagandou setkat například při národních oslavách nebo mezinárodních sportovních utkáních, kde přítomný neskrývaný patriotismus stojí mnohdy i nad novinářskou objektivitou. Účelem takového zkreslení však není manipulace. Na rozdíl od černé propagandy se s tou bílou setkáváme zejména v časech míru.¹⁵ Třetí druh propagandy stojí na pomezí mezi prvními dvěma a obsahuje neúplné či zkreslené údaje.¹⁶ Tento typ, tzv. šedá propaganda, je velmi rozšířený. Jowett a O'Donnellová uvádějí hned několik příkladů z běžného života, kde se s šedou propagandou setkáváme: „firmy zkreslující informace ve výroční zprávě, reklama, která přeceňuje kvality nabízeného produktu, filmy vytvořené výhradně pro product placement,...“¹⁷

Pakliže se v této práci zabýváme dezinformačními médii, budeme pracovat výhradně s prvním typem propagandy. Šíření dezinformací totiž patří mezi metody černé propagandy. Jak také podotýkají Jowett a O'Donnellová, „slovo dezinformace pochází zřejmě z ruského dezinformatsia, což byl také název oddělení KGB zabývající se černou propagandou.“¹⁸

¹³ Tamtéž, s. 9

¹⁴ JOWETT, Garth S. a Victoria J. O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. 6. Thousand Oaks: Corwin Press, 2014, s. 21-22. ISBN 978-1452257532.

¹⁵ Tamtéž, 20-21

¹⁶ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 161. ISBN 978-80-271-0716-2.

¹⁷ JOWETT, Garth S. a Victoria J. O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. 6. Thousand Oaks: Corwin Press, 2014, s. 24-28. ISBN 978-1452257532.

¹⁸ Tamtéž, s. 28

2.1.3 Propaganda v online světě

Technologický pokrok konce 20. a začátku 21. století s sebou přinesl i nové podmínky ve sdílení informací a v žurnalistice.¹⁹ S nástupem a masovým rozšířením internetu a jeho služeb jako je web 1.0 a web 2.0 došlo k tzv. demokratizaci médií – informace ve veřejném prostoru už nevytvářejí výhradně profesionální žurnalisté, ale prakticky kdokoli. „Demokratizace žurnalistiky však zároveň napomohla snadnějšímu šíření neověřených zpráv a dezinformací. „Každý může šířit zprávy, pravdivé nebo lživé, manipulovat informace nebo dokonce upravovat fotografie, aby podporovaly jeho záměr,“²⁰ píše Jowett a O'Donnellová a dodávají, že demokratický a široce přístupný web se stal „nejúčinnější silou pro šíření dezinformací, jaká kdy byla vytvořena.“²¹

O tom, že i u nás se internet stal silným nástrojem pro šíření informací (a dezinformací), vypovídá i fakt, že 70 % Čechů nad 16 let používá internet denně, 80 % pak alespoň jednou za tři měsíce.²² Tato čísla, a předpokládejme tedy, že i dosah internetového obsahu, navíc kontinuálně rostou. Zatímco v roce 2008 mělo internet necelých 42 % českých domácností, o deset let později už přes 80 %.²³

Další vlastností internetu, která napomohla efektivnímu šíření informací, je rychlost a časová neukotvenost. Zatímco redakce tradičních médií se řídí jistým harmonogramem a zejména uzávěrkou, v prostředí internetu je možné publikovat zprávy nepřetržitě a i samotná doba, za kterou zpráva doputuje od autora k příjemci, se dramaticky zkrátila.

¹⁹ LEWANDOWSKY, Stephan a et al. Misinformation, disinformation, and violent conflict: from Iraq and the "War on Terror" to future threats to peace. *American Psychologist*[online]. American Psychological Association, 2013, s. 4 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/257837873_Misinformation_Disinformation_and_Violent_Conflict_From_Iraq_and_the_War_on_Terror_to_Future_Threats_to_Peace

²⁰ JOWETT, Garth S. a Victoria J. O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. 6. Thousand Oaks: Corwin Press, 2014, s. 171. ISBN 978-1452257532.

²¹ Tamtéž

²² Jednotlivci v ČR používající internet, 2018. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/61508128/0620041815.pdf/20516388-8c20-444e-9578-e57cf9179b53?version=1.2>

²³ Počítač a internet v českých domácnostech. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/61508128/0620041815.pdf/20516388-8c20-444e-9578-e57cf9179b53?version=1.2>

„Moderní dezinformace je založená na lži o rychlosti světla,“²⁴ píše Ben Nimmo ve svém článku Identifying disinformation.

Informační bubliny

Kromě všeobecné přístupnosti a vysoké rychlosti přenosu dat však existuje ještě jeden aspekt, který dělá z internetu unikátní prostor pro šíření propagandy. Eli Pariser mluví ve své knize o tzv. filter bubble, v češtině se používají termíny informační, sociální, názorová či filtrová bublina a jedná se o jev, který vznikl jako následek personalizovaného vyhledávání. V prosinci 2009 zavedl Google (a postupně i ostatní vyhledávače) nový algoritmus, pomocí kterého vytváří realitu každému uživateli na míru. Příspěvky, které se při hledání objeví na prvních místech, nejsou ty všeobecně nejrelevantnější, nejdůvěryhodnější ani nejnavštěvovanější, jsou to ty, které by se danému uživateli měly nejvíce líbit.²⁵

Ačkoli má každý člověk přirozeně tendenci upřednostňovat informace, které podporují jeho dřívější názory a postoje, personalizované vyhledávače tento efekt tzv. konfirmačního zkreslení²⁶ výrazně posilují. Pariser zmiňuje tři specifické aspekty názorové bubliny v době internetu. Za prvé, každý člověk má svou vlastní bublinu, svou vlastní realitu, rozdílnou od všech ostatních a není tak schopen ji s nikým sdílet. Za druhé: „filtrová bublina je neviditelná.“ Zatímco u konzervativního nebo liberálního listu si je čtenář vědom, že médium prezentuje určitý politický směr, u internetového vyhledávání jsou tyto tendence skryté. „Protože jste si sami nezvolili žádná kritéria, podle nichž by měly být příspěvky vybírány, je snadné podlehnout dojmu, že informace, které dostáváte, jsou nezkreslené, objektivní a pravdivé. Ale nejsou. Z vnitřku své bubliny je však téměř nemožné vidět, jak zkreslené jsou,“ píše Pariser a za třetí dodává, že efekt filtrové bubliny se nedá vypnout. Můžeme se svobodně rozhodnout, jaký televizní kanál budeme sledovat, pokud ale používáme internetové vyhledávače, nemáme možnost vystoupit ze své filtrové

²⁴ NIMMO, Ben. *Identifying disinformation: an ABC* [online]. Brusel: Institute for European Studies, 2016, s. 1 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.ies.be/node/3612>

²⁵ PARISSER, Eli. *The Filter Bubble: What The Internet Is Hiding From You*. Londýn: Penguin, 2012, s. 2. ISBN 9780241954522.

²⁶ Confirmation bias. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Confirmation_bias

bubliny.²⁷ Podle Parisera tak tento jev ovlivňuje náš způsob zpracování zpráv i naše myšlení.²⁸ „Filtrová bublina překroutí naše vnímání toho, co je důležité, pravdivé a skutečné,“ píše.²⁹

2.1.4 Hybridní válka

Pojem hybridní válka se začal v českých médiích používat zejména po ruské anexi Krymu v roce 2014 a nadále je skloňován hlavně v souvislosti s ruskou činností na Západě. Přestože si ho oblíbili novináři i odborná veřejnost, na jeho přesné definici dosud nepanuje shoda.

Většina autorů však hybridní válku chápe jako způsob vedení boje, v němž jsou vedle běžných válečných strategií využívány i tzv. nekonvenční, tedy nevojenské, postupy v podobě „psychologických operací a propagandy, ekonomických sankcí, embarg, kriminálních aktivit, teroristických aktivit a jiných subverzivních aktivit obdobného charakteru.“³⁰ Podle Franka G. Hoffmana, jednoho z hlavních průkopníků tohoto termínu,³¹ „zahrnuje hybridní válka různé způsoby vedení boje od těch konvenčních přes nestandardní taktiky a formace až po teroristické útoky a nepokoje.“³² Dalším aspektem typickým pro hybridní válku je stírání rozdílu mezi stavem války a míru, neboť u hybridní války není vždy zcela jasné, zda už probíhá.³³ Válka „již není vnímána jako časově ohraničená akce, nýbrž jako permanentní konflikt a přirozený stav fungování státu,“³⁴

Kolektiv autorů Zdeněk Kříž, Zinaida Bechná a Peter Števkov ve studii *Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy* mluví o hybridní válce jako o

²⁷ PARISSER, Eli. *The Filter Bubble: What The Internet Is Hiding From You*. Londýn: Penguin, 2012, s. 10. ISBN 9780241954522.

²⁸ Tamtéž, s. 76

²⁹ Tamtéž, s.20

³⁰ KŘÍŽ, Zdeněk, Zinaida BECHNÁ a Peter ŠTEVKOV. Koncept a potenciál hybridní války a jak proti ní bojovat. *Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*. 2. Praha, Ostrava: Jagello 2000, 2016, s. 10. ISBN 978-80-904850-4-4.

³¹ ZŮNA, Pavel, Kritický pohled na koncept hybridních válek, *Vojenské rozhledy*, 2010, roč. 19 (51), č. 3, s. 33-45, ISSN 1210-3292

³² HOFFMAN, Frank. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars* [online]. Arlington, Virginia, Potomac Institute for Policy Studies. 2007 [cit. 2019-03-11]. s. 29 Dostupné z: <http://www.potomac institute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

³³ Hybridní války podle Valerije Gerasimova. *Armádní noviny* [online]. 2015 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.armadinoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>

³⁴ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 24. ISBN 978-80-200-2770-2.

„ozbrojeném konfliktu vedeném kombinací nevojenských a vojenských prostředků s cílem jejich synergickým efektem přinutit protivníka k učinění takových kroků, které by sám o sobě neučinil.“ Navíc dodávají, že minimálně jednou stranou konfliktu je vždy stát, přičemž bojové operace jsou namířeny proti jeho „politickým strukturám, orgánům státní správy a samosprávy, ekonomice, morálce obyvatelstva a ozbrojeným silám.“³⁵

Také česká kontrarozvědka Bezpečnostní informační služba (BIS) chápe hybridní válku jako konflikt, v němž zúčastněné strany využívají všech dostupných nástrojů, ať už konvenčních, či nekonvenčních, jako je „historie, špionáž, vojenské akce, guerilla, ekonomika, organizovaný zločin, korupce, politika, informační boj“. BIS však zmiňuje ještě dva významné aspekty hybridního boje: kromě zmíněných vlastních nástrojů jsou často využívány i „možnosti, které nabízí protistrana (např. svoboda slova)“, dále BIS podotýká, že jednotlivé „součásti hybridní strategie mohou představovat jen kouřovou clonu, která má připoutat pozornost či vyvolat chaos, tj. odvést pozornost od jiných, zásadních komponentů hybridní strategie.“³⁶

V dějinách vojenské strategie ale podobný koncept války, tedy vedení boje všemi dostupnými prostředky, není ničím novým. Psychologická či ekonomická opatření, propaganda, apod. se vedle vojenských postupů využívaly v bojích už v minulosti. Dokonce v jedné z nejstarších knih o vojenské taktice Umění války čínského vojevůdce Sun Tzu (6. st. př. n. l.)³⁷ se dočteme: „...proto je nejlepším vojevůdcem ten, kdo bez boje pokořil cizí vojsko, kdo bez obléhání dobyl cizí město, kdo si bez vleklého tažení podmanil cizí stát.“³⁸ Hoffman však podotýká, že ačkoli mohou být nekonvenční taktiky využívány i v běžné válce, v hybridní válce se tyto prostředky stávají rozhodujícími, neslouží už jen k prodloužení boje nebo zvýšení protivníkových nákladů na obranu, ale bývají integrovány

³⁵ KŘÍŽ, Zdeněk, Zinaida BECHNÁ a Peter ŠTEVKOV. Koncept a potenciál hybridní války a jak proti ní bojovat. *Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*. 2. Praha, Ostrava: Jagello 2000, 2016, s. 10. ISBN 978-80-904850-4-4.

³⁶ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. In: *Bezpečnostní informační služba* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-03-11]. s. 6-7. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2017-vz-cz.pdf>

³⁷ Sun Tzu. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sun_Tzu

³⁸ TZU, Sun. *Umění války*. Brno: B4U Publishing, 2008. ISBN 9781590302255.

do hlavní bojové strategie, v níž hrají významnou roli.³⁹ Stejný názor zastávají i Kříž, Bechná a Števkov, podle nichž „je pro hybridní válčení důležité, že nevojenské prostředky subverzivní povahy mají sehrát hlavní roli.“ Dále dodávají, že k použití vojenské síly v ideálním případě hybridní války vůbec nedojde, popřípadě se bude jednat o nepřiznaný útok.

2.2 Ruská hybridní válka

Přestože Rusko není jedinou zemí, která v současnosti využívá nekonvenčních bojových prostředků k dosažení vlastních cílů na území jiného státu,⁴⁰ pro účely této práce se budeme zabývat hybridní válkou právě v ruském pojetí a zejména pak hrozbami směřujícími proti České republice.

2.2.1 Rusko jako bezpečnostní hrozba

Ačkoli se odborníci shodují, že Rusko v současné době nepředstavuje pro Českou republiku „bezprostřední vojenskou hrozbu,⁴¹ jeho působení nevojenskými prostředky na území našeho státu je patrné a jeho rizika nelze podceňovat. „Rusko bezesporu o eskalaci a vojenskou konfrontaci se Západem (zatím) neusiluje. Volí proto jiné nástroje k prosazování svých zájmů.“⁴² píše Řehka. Cílem působení Ruska v rámci České republiky je přitom zejména oslabení až rozvrácení vnitřní soudržnosti NATO a EU, které Rusko vnímá jako nepřátele. „Rusko zcela nepokrytě říká, že NATO a západ jsou protivníkem a v této době proti němu vedou informační kampaň,⁴³ řekl na konci roku 2018 generál Petr Pavel v pořadu Dvacet minut Radiožurnálu.

Na bezpečnostní rizika spojená s činností Ruské federace opakovaně upozorňují také české zpravodajské služby. Bezpečnostní informační služba ve své výroční zprávě za

³⁹ HOFFMAN, Frank. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars* [online]. Arlington, Virginia, Potomac Institute for Policy Studies. 2007 [cit. 2019-03-11]. s. 29 Dostupné z: <http://www.potomacinstitute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

⁴⁰ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 176. ISBN 978-80-200-2770-2.

⁴¹ Pavel: Rusko není bezprostřední hrozbou, potenciálním rizikem ano. *České noviny* [online]. Praha: Česká tisková kancelář, 30.11.2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pavel-rusko-neni-bezprostredni-hrozbou-potencialnim-rizikem-ano/1693504>

⁴² ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 178. ISBN 978-80-200-2770-2.

⁴³ Generál Pavel: Ruská informační kampaň je podprahová. Neuvědomujeme si, že jsme jí vystaveni. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 3.5.2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-pavel-nato-rusko-informacni-kampan_1805032000_pj

rok 2017 přímo konstatuje, že „Česká republika byla cílem ruských aktivit, které tvořily součást obecné ruské hybridní strategie zacílené proti NATO a EU.“⁴⁴ Cílem této strategie je podle BIS „především vnitřní oslabení NATO a EU, a to např. cestou oslabení jednotlivých členských států.“⁴⁵ Také poslední výroční zpráva Vojenského zpravodajství mluví o prosazování ruských zájmů na území našeho státu: „Ruská federace usilovala o získání většího respektu nejen diplomatickými a ekonomickými prostředky, ale i pomocí vojenských opatření, doprovázených cílevědomou informační a propagandistickou kampaní.“⁴⁶

2.2.2 Gerasimova doktrína

Vzhledem k tomu, že je Ruskem vedené hybridní válce věnovaná zvýšená pozornost zejména od vypuknutí tzv. Ukrajinské krize v roce 2013, mohlo by se zdát, že se jedná o zcela nový fenomén v ruské válečné strategii. Jak ale podotýká generál Karel Řehka, Rusko využívalo podobné prostředky už v minulosti. „Ruské pojetí informační války odpovídá trvale platným přístupům Rusů k soutěžení mezi státy. Pouze se po rozpadu Sovětského svazu těmto aktivitám (...) nevěnovala velká pozornost.“ Nástroje informační války byly pouze modernizovány a přizpůsobeny internetovému prostředí.⁴⁷ Na skutečnost, že nelze ruskou hybridní válku vnímat pouze v omezeném „časovém úseku počínajícím krymskou krizí“⁴⁸ upozorňuje také BIS ve své výroční zprávě.

V souvislosti s pojmem ruská hybridní válka se v posledních letech dostal do české veřejné debaty text přezdívaný „Gerasimova doktrína“. Článek, jehož autorem je náčelník generálního štábu Ruské federace Valerij Gerasimov, vyšel v roce 2013 v ruském vojenském časopise Vojensko-průmyslový kurýr. Přestože bývá často interpretován jako popis nové koncepce ruské hybridní války,⁴⁹ Gerasimov v něm spíše upozorňuje na

⁴⁴ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. In: *Bezpečnostní informační služba* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. s. 6. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2017-vz-cz.pdf>

⁴⁵ Tamtéž, s. 7

⁴⁶ Výroční zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2017. In: *Vojenské zpravodajství* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. s. 12. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocnizprava-2017.pdf>

⁴⁷ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 187. ISBN 978-80-200-2770-2.

⁴⁸ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. In: *Bezpečnostní informační služba* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. s. 7. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2017-vz-cz.pdf>

⁴⁹ Gerasimova doktrína. In: *Evropské hodnoty* [online]. Praha [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/gerasimova-doktrina/>

současné hrozby, kterým čelí Rusko ze strany Západu. „Hlavním poselstvím Gerasimova nebylo popsat nový přístup Rusů k válce. Byla jím výtku ruskému vojenskému vedení za nedostatečné studium soudobých metod válčení a (v tomto směru) jejich zaostávání za Západem,“ píše Řehka, podle nějž článek sice neodráží oficiální ruskou válečnou doktrínu, jak často prezentují média, přesto je však cenným pohledem do uvažování představitelů ruské armády.⁵⁰

Gerasimov ve svém textu upozorňuje zejména na stírání rozdílu mezi stavem války a míru.⁵¹ „Války již nejsou vyhlášovány, a jakmile začnou, probíhají podle šablony, kterou neznáme.“ Dále se zmiňuje o vzrůstajícím významu nevojenských nástrojů ve válečných strategiích a zdůrazňuje, že právě na tyto prostředky se bude muset v budoucnu soustředit také Ruská federace. Mezi nekonvenčními bojovými nástroji Gerasimov mluví také o významu působení v informační sféře a apeluje na představitele ruské armády, že „je nutné zdokonalovat aktivity v informačním prostoru, včetně obrany našich vlastních cílů.“⁵²

2.2.3 Proruská (dez)informační kampaň

Klíčovou součástí ruské hybridní strategie jsou aktivity v informačním prostředí.⁵³ V této souvislosti bychom mohli jmenovat celou řadu nástrojů včetně operací v počítačové síti nebo zpravodajských a kontrarozvědných aktivit.⁵⁴ Významnou roli zde však hraje i šíření zmanipulovaných informací na sociálních sítích a v médiích, což je také předmětem tohoto textu.

Christopher Paul a Miriam Matthewsová ve své práci označují ruskou propagandu metaforou „požární hadice lži“ kvůli vysokému počtu produkovaných zpráv a schopnosti šířit lži a polopravdy. Mezi dalšími aspekty, které podle nich charakterizují ruskou

⁵⁰ ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 174. ISBN 978-80-200-2770-2.

⁵¹ Hybridní války podle Valerije Gerasimova. *Armádní noviny* [online]. 2015 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.armadinoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>

⁵² ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, s. 185. ISBN 978-80-200-2770-2.

⁵³ Tamtéž, s. 23

⁵⁴ Tamtéž, s. 188

mediální kampaň, můžeme jmenovat nepřetržitý tok informací, rychlost, s jakou se tyto informace šíří, jejich časté opakování nebo absenci ucelenosti a objektivitu.⁵⁵

Záměrem dezinformační kampaně, kterou Rusko působí v České republice i ostatních členských zemích EU, však není v první řadě šířit určitý světonázor nebo přesvědčovat o vlastní důvěryhodnosti, ale spíše „zasít pochybnosti prostřednictvím konspiračních teorií a lží.“⁵⁶ Podle think-tanku Evropské hodnoty je cílem Ruska znesnadnit orientaci ve složité mezinárodní situaci.⁵⁷ Spíše než propagovat vlastní pravdu se tedy Rusko snaží vytvořit informační prostředí, v němž si nikdo není jistý, jestli nějaká pravda ještě existuje.

Podle novinářů Michaela Weisse a Petera Pomerantseva (autora knihy Nic není pravda a všechno je možné) však Ruská federace nezůstává jen u šíření vlastních zpráv: „Kreml úspěšně eroduje integritu investigativní a politické žurnalistiky, což způsobuje nedostatek důvěry v tradiční média,“⁵⁸ píše v textu *The Menace of Unreality: How the Kremlin weaponizes Information, Culture and Money*.

2.3 Metody mediální manipulace

Metod a prostředků, kterými média manipulují informace, existuje nespočet. Na tomto místě však vyjmenujeme jen několik základních, které jsou typické pro dezinformační weby, a budou také předmětem zkoumání v rámci praktické části této práce. Častým nástrojem manipulace, zejména v online prostředí, jsou také fotografie a videa, která jsou buď účelově upravená, nebo je dezinterpretován jejich obsah, v této práci se ale budeme věnovat pouze manipulativním technikám v novinářském textu.

⁵⁵ PAUL, Christopher a Miriam MATTHEWS. The Russian „Firehose of Falsehood“ Propaganda Model. *Perspective* [online]. , 1-2 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE100/PE198/RAND_PE198.pdf

⁵⁶ POMERANTSEV, Peter a Michael WEISS. The Menace of Unreality: How the Kremlin weaponizes Information, Culture and Money. *The Interpreter* [online]. New York: The Institute of Modern Russia, 2014, , 6 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev__The_Menace_of_Unreality.pdf

⁵⁷ 26.4.2016: Jak funguje ruská dezinformační kampaň v Česku?. In: *Evropské hodnoty* [online]. Praha [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/akce/dezinformacni-kampan/>

⁵⁸ POMERANTSEV, Peter a Michael WEISS. The Menace of Unreality: How the Kremlin weaponizes Information, Culture and Money. *The Interpreter* [online]. New York: The Institute of Modern Russia, 2014, s. 6 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev__The_Menace_of_Unreality.pdf

Zveřejňování dezinformací

Anna Remišová mezi formami mediální manipulace uvádí „záměrné šíření nepřesných nebo zkreslených údajů a lživých zpráv.“⁵⁹ Tato formulace odpovídá definici šíření dezinformací, jak jsme je definovali v první kapitole. Dezinformační média však využívají i daleko méně nápadné prostředky k manipulaci s informacemi.

Zamlčování určitých informací

Manipulace se v médiích nemusí projevat pouze v textech, které byly napsány, nebo v reportážích, které byly natočeny. Velmi často jsou manipulací naopak ty zprávy, které publikovány nebyly. „Manipulace často spočívá v tom, co zůstalo nevyřčené,“ píše Michael Parenti. Potlačování určitých informací je podle něj častá forma mediální manipulace.⁶⁰ Petr Nutil v této souvislosti mluví o tom, že zamlčovány nebývají jen události, ale i postoje určitých názorových proudů.⁶¹

Metoda rozptýlení pozornosti

S potlačováním nepohodlných informací úzce souvisí i další technika, kterou Naom Chomsky nazývá technikou „rozptýlení“. Nepřetržitý tok nepodstatných informací má odvést pozornost veřejnosti od důležitých otázek týkajících se například politiky a ekonomiky. Záměrem této techniky je vytvořit zaneprázdňenou společnost, které nezbyde čas a prostor pro kritické uvažování.⁶²

Nálepkování

V rámci tohoto procesu používají autoři manipulativních textů zjednodušující a často se opakující definice, neboli nálepky, pro označení určité osoby, instituce či jevu. Tyto snadno zapamatovatelné nálepky mají předurčit, jak bude recipient daný subjekt vnímat –

⁵⁹ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. 1. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 244. ISBN 978-80-9101-376-8.

⁶⁰ PARENTI, Michael. *Methods of media manipulation*. *The Humanist* [online]. Washington, D.C.: American Humanist Association, 1997, (4), s. 5-7 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z:

<https://search.proquest.com/openview/e4e9d4d712d83a7b4ab7114ee0adab40/1?cbl=35529&pq-origsite=gscholar>

⁶¹ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 112. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁶² CHOMSKY, Noam. *10 Strategies of Manipulation by the Media* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://parisis.files.wordpress.com/2011/01/noam-chomsky.pdf>

jestli pozitivně, nebo negativně. Nálepky označují subjekty bez jakéhokoli zdůvodnění i bez ohledu na aktuální fakta, která jsou s označením mnohdy v rozporu.⁶³

Věčné opakování

S nálepkováním neboli labelingem může souviset i další manipulativní technika. Technika, při níž je určitá myšlenka, názor, nálepka zopakována tolikrát, až se stane notoricky známou a tím i důvěryhodnou. Už nacistický ministr propagandy Joseph Goebbels tvrdil, že „stokrát opakovaná lež se stává pravdou.“⁶⁴

Svalování viny

Velmi prostá, ale často využívaná technika manipulace je svalování viny. Principem této metody je vyvolat dojem, že za aktuální problémy je zodpovědná určitá osoba, instituce, apod. Jakkoli banálně to může znít, v krajním případě může mít takto mířená forma manipulace za následek až „genocidu nebo persekuci etické skupiny či národa.“⁶⁵ Svalování viny bývá často spojené s nálepkováním.

Citování autorit

Odvolávání se na (obvykle historické) osobnosti, kterým se obecně přisuzuje velký morální kredit, dodává textu na důvěryhodnosti. Snad každý čtenář musí souhlasit s výrokem T. G. Masaryka: „Nebát se a nekrást!“ V takovém případě je velmi pravděpodobné, že bude souhlasit i s celkovým vyzněním zprávy, která se o podobný citát (i když vytržený z kontextu) opírá.⁶⁶

Kromě připomínání vzorů z minulosti však manipulativní texty často sází i na současné „experty“. Citování odborníci se však obvykle v daném oboru netěší velkého

⁶³ PARENTI, Michael. Methods of media manipulation. *The Humanist* [online]. Washington, D.C.: American Humanist Association, 1997, (4), s. 5-7 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/openview/e4e9d4d712d83a7b4ab7114ee0adab40/1?cbl=35529&pq-origsite=gscholar>

⁶⁴ FTOREK, Josef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. 1. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 24. ISBN 978-80-271-0605-9. 24

⁶⁵ GREGOR, Miloš, Petra VEJVODOVÁ a ZVOL SI INFO. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích*. 1. Brno: Computer Press, 2018, s. 61. ISBN 978-80-264-1805-4.

⁶⁶ FTOREK, Josef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. 1. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 24. ISBN 978-80-271-0605-9.

uznání, nebo v něm dokonce vůbec nepůsobí. Kromě falešných autorit využívají média i autority anonymní – tvrzení pak uvozuje známé „experti tvrdí..“ či „odborníci zjistili...“⁶⁷

Využívání emocionálních reakcí

Snaha vyvolat u čtenáře emocionální reakci a tím ho zbavit schopnosti kriticky informace analyzovat. Podle Noama Chomského využívání emocí „otevřít dveře do podvědomí, kam je možné implantovat myšlenky, touhy, strachy, úzkosti i nutkání nebo dotyčného přímět k činům.“⁶⁸

Stírání hranice mezi zpravodajstvím a komentářem

Jedním ze základních aspektů poctivé novinářské práce je jasné vymezení rozdílu mezi zpravodajskými a publicistickými texty. Podle Etického kodexu Syndikátu novinářů ČR by měl novinář „dbát na rozlišování faktů od osobních názorů.“⁶⁹ V textu, který se vydává za čistě zpravodajský, jsou subjektivní interpretace faktů nepřipustné.⁷⁰

Argument ad personam

Tato technika nebere v úvahu věcné argumenty oponenta, místo toho verbálně útočí na jeho osobu, nebo ho zesměšňuje, čímž se snaží snížit jeho důvěryhodnost.⁷¹ Místo aby se autor zabýval podstatou problému, poukazuje na vzhled, charakter či způsobilost protivníka.⁷²

Rétorická/terminologická manipulace

Spočívá ve výběru slov, „která charakterizují identickou skutečnost prostřednictvím termínů, jež mají rozdílný význam i emotivní náboj.“⁷³ V určitém kontextu můžeme například použít slovo oznámil nebo přiznal, v obou případech bude tvrzení pravdivé,

⁶⁷ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 133. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁶⁸ CHOMSKY, Noam. *10 Strategies of Manipulation by the Media* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://parisis.files.wordpress.com/2011/01/noam-chomsky.pdf>

⁶⁹ Etický kodex. In: *Syndikát novinářů ČR, z.s.* [online]. Praha [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex/>

⁷⁰ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. 1. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 208. ISBN 978-80-9101-376-8.

⁷¹ FTOREK, Josef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. 1. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 23. ISBN 978-80-271-0605-9.

⁷² NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 130-131. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁷³ FTOREK, Josef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. 1. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 25. ISBN 978-80-271-0605-9.

vyznění zprávy se však posouvá.⁷⁴ (Podobně se dá manipulovat i s číselnými údaji – jinak na recipienta zapůsobí zpráva o tom, že 155 Čechů ročně se stane obětí vraždy, a jinak, že pravděpodobnost zavraždění je 0,0015 %⁷⁵)

Expresivní výrazy

Pro seriózní média je při informování typický neutrální jazyk bez emočně zabarvených výrazů. V textech dezinformačních médií se však expresivní vyjádření (např. udeřit, valit se, zešílet, hysterický, proradný, šokující) nezdědka objevují a slouží jako záměrný prostředek manipulace.⁷⁶ Velmi často jsou tyto výrazy přítomné hned v titulku, který má přitáhnout co největší pozornost, a proto musí být „expresivní, sugestivní, v rozkazovacím nebo tázacím způsobu,⁷⁷“ píše Alexandra Alvarová.

Černá, nebo bílá

Tato technika předstírá, že existují pouze dva přístupy k dané situaci, oba zcela extrémní. Čtenář si odnáší pocit, že je nutné se radikálně vymezit na jednu či druhou stranu, buď pro nebo proti.⁷⁸ Problematika není nahlížena ve své komplexnosti a neutrální názory či kompromisy se neuznávají.⁷⁹

Ve výčtu manipulativních prostředků, které využívají dezinformační média, bychom mohli pokračovat na mnoha dalších stranách. Ve zkratce však zmíníme už jen pár dalších: konspirační teorie, dezinterpretace dějin, účelové zkreslení statistik nebo používání manipulativních titulků.⁸⁰

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 130. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁷⁶ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: Propaganda, konspirace a dezinformační válka*. 1. Praha: Triton, 2017, s. 124-125. ISBN 978-80-7553-492-7.

⁷⁷ Tamtéž, s. 125

⁷⁸ FTOREK, Josef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. 1. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 24. ISBN 978-80-271-0605-9.

⁷⁹ NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 130. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁸⁰ GREGOR, Miloš, Petra VEJVODOVÁ a ZVOL SI INFO. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích*. 1. Brno: Computer Press, 2018, s. 60. ISBN 978-80-264-1805-4.

2.4 Proruské dezinformační weby

Dezinformační média jsou v obecné rovině všechna, která záměrně šíří neověřené, zmanipulované či lživé zprávy. V této práci se budeme zabývat výhradně těmi, jejichž obsah podporuje proruský výklad světa. Podle BIS jsou dezinformační weby „jednou ze součástí systému ruské hybridní strategie.“⁸¹

To ovšem nemusí nutně znamenat, že jsou tyto servery Ruskem přímo provozované nebo financované. Za řadou proruských webů stojí naopak Češi, kteří „v rámci svých občanských práv a svobod šíří to, čemu věří, že je pravdivé.“ I to však může být důsledek ruského působení a jeho dlouhodobé systematické snahy o ovlivnění veřejného mínění v České republice. Podle BIS je přinejmenším jisté, že Rusko tyto weby následně zneužívá ke své propagandě.⁸² Dopátrat se, kým jsou servery provozované a financované, je ostatně ve většině případů značně problematické.

Přestože tato média obvykle ignorují veškeré zásady novinářské etiky, často sama sebe prezentují jako ostrůvky nezávislé žurnalistiky uvádějící na pravou míru lži tradičních médií.⁸³ Používáním frází jako „co se jinde nedozvíte“⁸⁴, „píšeme bez cenzury, bez politické korektnosti, bez servilních postojů“⁸⁵ nebo „nejsme objektivní, straníme dobrou“⁸⁶ se tyto weby právě proti tradičním („mainstreamovým“⁸⁷) médiím vymezují a snaží se přesvědčit recipienty, že jejich zpravodajství z „alternativních zdrojů“⁸⁸ poskytuje pravdu, kterou se jiná média snaží utajit. Další strategie, jíž se tyto servery nezřídka snaží získat publikum, sází na lidskou ješitnost. Mnohdy jsou určeny „všem, kteří hledají pravdu“⁸⁹

⁸¹ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. In: *Bezpečnostní informační služba* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-03-11]. s. 8. Dostupné z:

<https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2017-vz-cz.pdf>

⁸² Tamtéž

⁸³ Kdo nás dezinformuje?. *Evropské hodnoty* [online]. 15.8.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z:

<https://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2017/09/Kdo-n%C3%A1s-dezinformuje-1.pdf>

⁸⁴ AC24 [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://ac24.cz/>

⁸⁵ *Aeronet* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/>

⁸⁶ *Eurasia24* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.eurasia24.cz/index.php/aktualne>

⁸⁷ *Megazine* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: [http://megazine.cz/](https://megazine.cz/)

⁸⁸ *Aeronet* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/>

⁸⁹ *Prvopodstata* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: [http://prvopodstata.blog.cz/](https://prvopodstata.blog.cz/)

nebo lidem „s myslí otevřenou a nezotročenou.“⁹⁰ Server Protiproud například v úvodu hlásí: „Každý má svou volbu: Pohodlně plout do otroctví, nebo vstoupit do Protiproudu.“⁹¹

V českém internetovém prostředí funguje několik desítek dezinformačních webů. Jejich veřejnou databázi vede think-tank Evropské hodnoty⁹² či mediální projekt Neovlivní.cz⁹³. Podle zjištění novinářů tyto weby monitoruje i Ministerstvo vnitra⁹⁴ a Útvar pro odhalování organizovaného zločinu.⁹⁵

Evropské hodnoty ve svém seznamu rozlišují dezinformační weby s vlastním obsahem, mezi něž řadí vedle serverů Aeronet, AC24 a Sputnik také například První zprávy, Svět kolem nás, New World Order Opposition, Lajkit nebo Svobodné noviny. Další kategorií jsou pak dezinformační servery, které fungují jako webové platformy. Kromě nejznámějších Parlamentních listů je sem zařazen také Protiproud, Zvěděvec či EUportál. Nejméně zastoupené (pouze Pravdive.eu a Almanach) jsou servery, které pouze přebírají zprávy z jiných médií a neprodukují žádný původní obsah – takzvané agregáty.⁹⁶

Na následujících stranách bude podrobněji přiblíženo fungování tří vybraných médií – Aeronet, AC24 a Sputnik. Zaměříme se především na dostupné informace o vlastnické a redakční struktuře, financování, datu vzniku či sídle redakce. Samotný obsah serverů bude předmětem analýzy v praktické části.

2.4.1 Aeronet

Internetová doména serveru Aeronet funguje od roku 2001, původně se však jednalo o web specializovaný na letectví. Později svou funkci změnil a sloužil ke sdílení nelegálního

⁹⁰ *New World Order Opposition* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.nwoo.org/o-nas/>

⁹¹ *Protiproud* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.protiproud.cz/>

⁹² Přehled dezinformačních a manipulativních webů. *Evropské hodnoty* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.evropskehodnoty.cz/fungovani-ceskych-dezinformacnich-webu/weby_list

⁹³ Rusko: databáze A-Z. *Neovlivní.cz* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/category/ruska-stopa/rusko-databaze-a-z/>

⁹⁴ Myšlenky odporující zájmům státu šíří až sto vlivných lidí, tvrdí vnitro. V hledáčku má na 40 webů. *Aktuálně.cz* [online]. 22.6.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/az-sto-vlivnych-lidi-siri-myslenky-odporujici-zajmum-statu-t/r~86622924568f11e7a83b0025900fea04/?_ga=2.89801496.2003622618.1498106377-1995071804.1495628891

⁹⁵ KUNDRA, Ondřej. Kdo tu píše pro Putina: Po stopách tajemných majitelů proruských médií. *Respekt* [online]. 2016(18) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

⁹⁶ *Evropské hodnoty* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/>

obsahu (hudby, filmů, atp.) pro uzavřenou skupinu lidí. Svou nynější podobu zpravodajského média (American European News nebo AE News) dostal až v únoru 2014 bezprostředně po ruské anexi poloostrova Krym. První příspěvky se týkaly právě tehdejšího dění na Ukrajině.⁹⁷ Postupně se však agenda rozšířila obecně na události z Česka i zahraničí.

Vlastnická struktura serveru je poněkud neprůhledná. Podle informací ze samotného Aeronetu ho provozují „čeští a slovenští krajané žijící v Holandsku, Rusku a USA.“⁹⁸ Kontaktní adresa média dříve odkazovala do nizozemského Eindhovenu, podle zjištění investigativního novináře Ondřeje Kundry (týdeník Respekt) byla však jen virtuální a fyzicky se zde redakce nikdy nenacházela.⁹⁹ Dnes společnost American European News, pod níž server funguje, údajně sídlí v New Yorku, konkrétně na adrese 40 Wall Street v 28. poschodí mrakodrapu patřícího americkému prezidentovi Donaldu Trumpovi. Také o věrohodnosti této adresy se však dá pochybovat, podle některých médií se totiž právě v tomto poschodí dají pronajmout virtuální kanceláře.¹⁰⁰

Na serveru Aeronet se nenacházejí žádná inzertní sdělení. Financován by měl být pouze z příspěvků veřejnosti. Na webu je proto výzva pro čtenáře, aby médium finančně podpořili. Podle Ondřeje Kundry s bankovními účty Aeronetu disponuje dělník z Havířova Marián Rohály. Rohály však údajně plní pouze roli správce účtů, s lidmi, kteří stojí za provozem Aeronetu, se zřejmě nikdy nesetkal.¹⁰¹

Podobně jako vydavatel média a jeho sídlo, zůstává skrytý i šéfredaktor Aeronetu. Místo svého pravého jména používá přezdívku Vedoucí kolotoče nebo zkratku VK.

⁹⁷ KUNDRA, Ondřej. Kdo tu píše pro Putina: Po stopách tajemných majitelů proruských médií. Respekt [online]. 2016(18) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

⁹⁸ Aeronet [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/>

⁹⁹ KUNDRA, Ondřej. Kdo tu píše pro Putina: Po stopách tajemných majitelů proruských médií. Respekt [online]. 2016(18) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

¹⁰⁰ MIKEL, Jakub. Proruský Aeronet.cz změnil svou adresu. Nově má sídlo v Trumpově mrakodrapu na Wall Street. Info.cz [online]. 14.7.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.info.cz/strategie/prorusky-aeronet-cz-zmenil-svou-adresu-nove-ma-sidlo-v-trumpove-mrakodrapu-na-wall-street-12875.html>

¹⁰¹ KUNDRA, Ondřej. Kdo tu píše pro Putina: Po stopách tajemných majitelů proruských médií. Respekt [online]. 2016(18) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

Společně s redaktorkou vystupující pod pseudonymem Pozorovatelka je zároveň autorem většiny příspěvků. Výjimečně se na Aeronetu objeví texty podepsané skutečnými jmény.

2.4.2 AC24

Server AC24 byl založen v roce 2011, na rozdíl od Aeronetu plnil hned od začátku funkci alternativního média přinášejícího „nezávislé zpravodajství z celého světa.“¹⁰² Za jeho vznikem i následným provozem stojí šéfredaktor Ondřej Geršl. Podle rozhovoru, který Geršl poskytl v roce 2017 serveru E15, bylo jeho motivací nutkání „lidem něco předat, inspirovat je, podnítit v nich pozitivní změnu,“ ale také přesvědčení, že běžná média nevykládají události pravdivě.¹⁰³ Jindy však sám Geršl přiznává, že jeho médium „není nejpravdivější nebo nejdůvěryhodnější,“ čtenáři by podle něj neměli spoléhat na jeden zdroj informací, ale porovnávat zprávy z více zdrojů, řekl v interview pro americký server Coda Story, z něhož mimo jiné vyplývá, že vedení AC24 je pro Geršla především výdělečným podnikem.¹⁰⁴

Podle informací Neovlivní.cz (2015) a Evropských hodnot (2016) byl AC24 financovaný z inzerce a příspěvků od čtenářů. V současné době však server neobsahuje žádnou výzvu k zasílání finančních darů ani číslo účtu. Reklamní sdělení naopak stále zabírá velkou část webových stránek média.

Kromě Geršla neuvádí server informace o žádném členovi redakce. Velká část příspěvků je přebírána z jiných serverů, popřípadě odkaz na zdroj či autora chybí. Sídlo společnosti AC24 s.r.o., která má být provozovatelem serveru, se podle dostupných informací nachází v Praze 4.

¹⁰² AC24 [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://ac24.cz/>

¹⁰³ VÁVRA, Jan. *Netvrdíme, že víme, jak se věci přesně dějí, hájí se majitel webů s „alternativním zpravodajstvím“* [online]. 19.7.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/ostatni/netvrdime-ze-vime-jak-se-veci-presne-deji-haji-se-majitel-webu-s-alternativnim-zpravodajstvim-1327842>

¹⁰⁴ BROKEŠ, Filip. How to build a disinformation business. *Coda story* [online]. 26.2.2019 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://codastory.com/disinformation/how-to-build-a-disinformation-business/>

2.4.3 Sputnik

Jako jediný ze tří uvedených serverů Sputniknews otevřeně deklaruje, že je financován Ruskou federací,¹⁰⁵ zároveň se však na webu nachází velké množství inzerce. Server patří pod zpravodajskou agenturu Sputnik, jejíž hlavní redakce údajně sídlí v Moskvě. Společnost vydává zpravodajské obsahy ve více než 30 jazycích včetně češtiny.¹⁰⁶

Podle vlastních informací na webových stránkách je Sputnik „informační agentura,“ která „vytváří zpravodajství o světové politice a ekonomice, je orientována na světovou veřejnost.“¹⁰⁷ Vedle zpravodajských serverů produkuje agentura také průzkumy veřejného mínění (Sputnik.Polls) a provozuje stejnojmennou rozhlasovou stanici. Podle Neovlivní.cz nahradil Sputnik v roce 2015 ruský státní rozhlasový kanál Hlas Ruska, který fungoval od roku 1929.¹⁰⁸ Samotný Sputnik uvádí, že vznikl v rámci reorganizace státní informační agentury RIA Novosti a rádia Hlas Ruska, oficiální datum vzniku je 10. listopad 2014. Agentura i rozhlasová síť dnes funguje pod ruskou mediální skupinou Rusko dnes (Rossia Segodnia).¹⁰⁹

Českojazyčná verze Sputnik Česká republika vznikla v lednu 2015. O sídle české redakce nejsou volně dostupné žádné informace. Server kromě hlavní kanceláře v Moskvě zmiňuje takzvané regionální kanceláře v USA, Velké Británii, Číně nebo Německu. Kde vzniká český obsah však není jasné. Stejně nejasné je i personální složení české redakce. Texty bývají často anonymní a ani osoba šéfredaktora české verze Sputniku není známá. Na webových stránkách je uveden pouze šéfredaktor A. S. Anisimov, jeho jméno však figuruje i na stránkách zahraničních verzí Sputniku.¹¹⁰

¹⁰⁵ Sputnik CZ. *Evropské hodnoty* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/sputnik-cz/>

¹⁰⁶ O projektu. *Sputnik Česká republika* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/docs/about/index.html>

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ Hlas Ruska/Sputnik: Ozvěny Kremlu v ČR. *Neovlivní.cz* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/hlas-ruskasputnik-ozveny-kremlu-v-cr/>

¹⁰⁹ O projektu. *Sputnik Česká republika* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/docs/about/index.html>

¹¹⁰ *Sputnik Česká republika* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/>

3 Metodologie praktické části

Součástí praktické části této práce bude analýza mediálních obsahů. Jako výzkumnou metodu jsme pro tento úkol zvolili kvantitativní obsahovou analýzu.

3.1 Kvantitativní obsahová analýza

„Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek,“¹¹¹ píše Helmut Scherer a dodává, že hlavní výhodou této metody je právě její vysoká strukturovanost a možnost zpracovat velké množství textů.

Výzkumný proces má několik stanovených kroků. Nejdříve je nutné určit výzkumné téma, poté definovat metodu, s jejíž pomocí budeme na výzkumné otázky odpovídat – tomuto kroku se říká operacionalizace. Po ní následuje plánování výzkumu a přípravná a ověřovací fáze. Poté už je možné přejít k samotnému sběru dat a jejich následnému vyhodnocení a interpretaci.¹¹²

3.1.1 Výzkumné téma a techniky zkoumání

V souvislosti s ruskou hybridní válkou a dezinformační kampaní se často mluví o snaze oslabit postavení západních institucí jako je EU, NATO nebo OSN. Na pozadí těchto tvrzení bylo jako výzkumné téma zvoleno informování proruských dezinformačních webů o Evropské unii. Základní otázka tedy zní: Jaký obraz Evropské unie tyto weby vytváří? K jejímu zodpovězení budeme u jednotlivých příspěvků sledovat následující proměnné: První z nich je téma příspěvku, tedy v jakých souvislostech servery o Evropské unii referují, s jakými tématy je spojovaná. Další proměnnou je tonalita textu – jeho pozitivní, negativní nebo neutrální vyznění. Za pozitivní považujeme například příspěvky o přínosech a zásluhách Evropské unie nebo takové, kde se aktéři textu vyjadřují o EU kladně. Jako negativní jsou naopak chápány ty, které aktivity i celou strukturu EU kritizují, ať už přímo

¹¹¹ SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub KONČELÍK. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. Praha: Karolinum, 2004, s. 30. ISBN 8024608278.

¹¹² Tamtéž, s. 31

nebo prostřednictvím citací, popřípadě zdůrazňují nestabilitu EU. Neutrální příspěvky jsou takové, v nichž není EU nijak hodnocena, obvykle není hlavním podmětem sdělení. Poslední proměnná, které si budeme všimát u každého článku, je potenciální přítomnost manipulativních technik, které budou rozpoznávány na základě definic stanovených v teoretické části této práce.

3.1.2 Výběrový soubor a jednotka analýzy

V rámci operacionalizace výzkumu je také nutné definovat takzvaný výběrový soubor, tedy soubor textů, které budou podrobeny analýze. Výběrový soubor se stanovuje pomocí čtyř kritérií. Nejdříve musíme určit konkrétní médium či média, s nimiž budeme pracovat. Dále stanovíme časové rozmezí, v němž bude analýza probíhat, a specifikujeme, kterých obsahů si zde budeme všimát (například podle tématu). Za čtvrté je nutné vymezit takzvanou obsahovou jednotku, tedy stanovit hranice mediálního obsahu, který chápeme pro účely analýzy jako jeden celek. Obecně platí, že čím menší jednotku si zvolíme, tím může být výsledek přesnější, proces výzkumu však bude o to komplikovanější.¹¹³

Jak již bylo naznačeno v teoretické části, pro tuto analýzu byla vybrána tři média, o nichž se dá podle mnohých ukazatelů mluvit jako o dezinformačních a prorusky orientovaných. Jedná se o online zpravodajské servery Sputnik Česká republika, Aeronet (nebo také AENews) a AC24. Tyto servery patří podle think-tanku Evropské hodnoty mezi jedny z nejnavštěvovanějších alternativních médií na českojazyčném internetu.¹¹⁴ Obsahy těchto webů budou analyzovány po dobu tří měsíců, a to od prvního září 2018 do konce listopadu téhož roku. Tento časový úsek byl vybrán náhodně, jeho délka byla zvolena tak, aby ji bylo možné pokrýt v rozsahu této práce, ale aby byly zároveň patrné dlouhodobější tendence jednotlivých médií. Za jednotku analýzy byl zvolen jeden příspěvek, tedy samostatný text s vlastním titulkem. Vzhledem k tomu, že se pohybujeme v online prostředí, kde má každý příspěvek vlastní URL, rozlišení jednotek není nijak komplikované. Co se týká tematické a žánrové specifikace, zahrneme do analýzy pouze

¹¹³ Tamtéž, s. 35–41

¹¹⁴ Přehled dezinformačních a manipulativních webů. *Evropské hodnoty* [online]. Praha [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: https://www.evropskehodnoty.cz/fungovani-ceskych-dezinformacnich-webu/weby_list/

příspěvky, které pojednávají o Evropské unii (o EU jako organizaci, o jejích aktivitách, legislativních opatřeních, orgánech, představitelích, atd.), a zároveň samy sebe označují jako zpravodajské (u mnohých alternativních médií se zpravodajství a publicistika prolíná, z této analýzy však budou vyjmuty pouze příspěvky, které jsou explicitně označeny jako názorové). Objem vydávaných příspěvků se u jednotlivých serverů významně liší, Sputnik například publikuje mnohonásobně více textů než Aeronet, jehož texty jsou naopak mnohem rozsáhlejší. Množství vydávaných textů je však také součástí stylu redakční práce. Proto tuto zdánlivou dysbalanci zachováme a v analýze budeme pracovat se všemi texty, které odpovídají stanoveným kritériím.

4 Praktická část

V následující části budou výsledky obsahové analýzy vyhodnoceny a interpretovány. Nejdříve se zaměříme na témata, která byla v rámci analyzovaných textů s Evropskou unií spojovaná, pro detailnější rozbor vybereme tři, která byla nejvýrazněji zastoupená ve všech třech médiích. V další části se budeme věnovat postupně jednotlivým webům – pokusíme se obecně charakterizovat jejich obsahy a posléze zmíníme, které manipulativní praktiky dané servery využívaly a jakým způsobem. V poslední části pak představíme několik základních narativů, kterými je Evropská unie v rámci analyzovaného obsahu nahlížena.

4.1 Témata spojovaná s EU

Na tomto místě rozebereme několik základních témat, jimž se analyzovaná média během daného období věnovala v souvislosti s Evropskou unií nejčastěji.

4.1.1 Migrace

Podle údajů OSN je na světě v současné době více než 258 milionů migrantů. Za tímto velkým číslem stojí na jedné straně globalizovaný a propojený svět, na druhé straně také sociální nerovnosti, válečné konflikty či klimatická změna¹¹⁵ – zhruba 68 milionů lidí

¹¹⁵ Globální kompakt pro migraci: Otázky a odpovědi. *United Nations* [online]. Praha, 5.11.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/globalni-kompakt-o-migraci/>

opustilo svůj domov nedobrovolně¹¹⁶. V Evropě se tyto tendence v posledních několika letech projevíly zvýšeným příchodem přistěhovalců (zejména ze Sýrie, Afghánistánu, Iráku, Pákistánu a Nigérie¹¹⁷). Přijímání a integrace uprchlíků se stala významnou součástí společenské a politické debaty i v českém prostředí. Téma otevíraly zejména populistické a extremistické politické subjekty zneužívající strachu občanů pro politický prospěch.

Přestože takzvaná migrační krize vyvrcholila už v roce 2015, pro analyzovaná média byla významným tématem i na podzim 2018. Pro ilustraci, jak daná média k migraci přistupovala, uvedeme v té době aktuální událost – jednání o Globálním paktu OSN o migraci, který měl být přijat v prosinci 2018. Globální kompakt pro bezpečnou, řízenou a legální migraci předkládá v rámci 23 popsanych cílů plán, jak migraci předcházet, řešit ji a minimalizovat rizika s ní spojená.¹¹⁸ Česká republika byla jednou z pěti zemí OSN, které se k tomuto právně nezávaznému dokumentu nakonec nepřipojily.¹¹⁹

AC24 i Aeronet zaujaly k paktu velmi odmítavý postoj. Na AC24 vyšel příspěvek s titulkem „Chcete kritizovat migrační politiku? Pak vás budou trestně stíhat aneb demokracie pod vedením EU.“¹²⁰ Text nevysvětluje podstatu úmluvy, zabývá se jen údajným zákazem kritizovat migrační politiku, který má vyplývat z osmého článku paktu. Ve skutečnosti však odstavec osm deklaruje cíl „zachraňovat životy a zavést koordinovanou mezinárodní iniciativu pro pohřešované migranty.“¹²¹ Podle Aeronetu je pakt součástí „globalistického projektu nasunování Arabů do Evropy.“¹²² Sputnik pouze

¹¹⁶ 10 OTÁZEK A ODPOVĚDÍ – MIGRAČNÍ KRIZE. *Amnesty International* [online]. Praha [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-otazky-a-odpovedi#zalozka1>

¹¹⁷ MIGRACE V ČÍSLECH. *Člověk v tísni* [online]. Praha, 19.6.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

¹¹⁸ Globální kompakt pro migraci: Otázky a odpovědi. *United Nations* [online]. Praha, 5.11.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/globalni-kompakt-o-migraci/>

¹¹⁹ OSN potvrdila globální pakt o migraci, proti bylo jen Česko, USA a tři další státy. *Aktuálně.cz* [online]. 19.12.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/osn-potvrdila-globalni-pakt-o-migraci-proti-byly-jen-usa-a-c/r~b99a7b6e03b011e9b2380cc47ab5f122/>

¹²⁰ Chcete kritizovat migrační politiku? Pak vás budou trestně stíhat aneb demokracie pod vedením EU. *AC24.cz* [online]. 29.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/chcete-kritizovat-migracni-politiku-pak-vas-budou-trestne-stihat-aneb-demokracie-pod-vedenim-eu>

¹²¹ GLOBAL COMPACT FOR SAFE, ORDERLY AND REGULAR MIGRATION [online]. In: . 11.11.2018, s. 5 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.un.org/pga/72/wp-content/uploads/sites/51/2018/07/migration.pdf>

¹²² Babiš naličil past na ČSSD... *AENews* [online]. 1.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/EMTqV>

reprodukuje slova premiéra Andreje Babiše o tom, že Česká republika pakt nepřijme, neboť „ohrožuje naši národní suverenitu i bezpečnost“.¹²³

Všechna analyzovaná média popisují imigraci jako silně negativní až nebezpečný fenomén, jemuž je třeba se bránit. Imigranti podle řady textů svou nouzi jen předstírají, aby se dostali do Evropy („Mnozí občané EU si jistě všimli, že drtivá většina migrantů je dobře živená, dobře oblečená a vybavená alespoň chytrými telefony a to i přes dlouhé cesty, kdy museli překonat mnoho hranic.“),¹²⁴ v tom jim mají pomáhat neziskové organizace, které je učí, jak „fingovat trauma či pronásledování.“¹²⁵

Evropská unie je v tomto kontextu prezentovaná jako organizace, která problém migrace není schopná řešit, popřípadě ho sama aktivně vytváří a podporuje. („Brusel plánuje přestěhovat do EU celou Afriku a demograficky tak zcela vymazat bílou populaci v Evropě!“¹²⁶), mnohdy je dokonce naznačeno, že má EU z migrace ekonomický prospěch („OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob“¹²⁷). Častým terčem kritiky jsou také kvóty na rozdělování migrantů navržené Evropskou komisí, popisované jako nástroj, jímž EU členským zemím vnucuje migranty.

4.1.2 Protiruské sankce

Evropská unie (společně s USA a dalšími západními zeměmi) zavedla v březnu 2014 „omezující opatření“ diplomatického a ekonomického rázu vůči Ruské federaci. Jako důvody EU uvádí „protiprávní anexi Krymu a záměrnou destabilizaci Ukrajiny.“¹²⁸ S dalším vývojem událostí na Ukrajině je platnost sankcí dále prodlužována, případně jsou zaváděny nové. Na podzim 2018, kdy probíhala tato mediální analýza, „EU prodloužila

¹²³ Babiš: Jako premiér trvám na tom, aby ČR nepodepsala pakt o migraci. *Sputnik Česká republika* [online]. 5.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrea>

¹²⁴ Nelegální přistěhovalci s kreditní kartou UNHCR jsou na cestě do EU. *AC24.cz* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-ceste-do-eu>

¹²⁵ Důkaz je venku: Nevládní organizace učí migranty, jak obelstít „pos*ané blbce“ pohraničnický EU. *AC24.cz* [online]. 13.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-ceste-do-eu>

¹²⁶ Tajná studie EU... *AENews* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/EMTqj>

¹²⁷ OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob. *AC24.cz* [online]. 17.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

¹²⁸ Omezující opatření EU v reakci na krizi na Ukrajině. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ukraine-crisis/>

platnost sankcí uložených v souvislosti s činnostmi ohrožujícími územní celistvost Ukrajiny.¹²⁹ O zavedení dalších sankcí se mluvilo zejména kvůli vyostřené situaci mezi Ruskem a Ukrajinou v Azovském moři.

Pro analyzované servery byly právě tyto sankce jedním z nejčastěji skloňovaných témat ve vztahu k Evropské unii. Pověštinou o nich referují jako o neoprávněných. Události, kvůli nimž jsou sankce uvaleny, prezentují z ruské perspektivy. Jako příklad uvedeme zmíněný spor mezi Ruskem a Ukrajinou na Azovském moři, který Evropský parlament označil jako ruskou blokádu Kerčského průlivu.¹³⁰ Všechny tři servery se však staví na stranu Ruska a mluví o „ukrajinských provokacích,¹³¹ či „mořském terorismu“¹³² ze strany Ukrajiny. „Kyjev mezitím dělá vše pro to, aby se situace vyostřila. V říjnu dali unesenou loď Nord na prodej v aukci. V chersonském přístavu nadále stojí bezdůvodně zablokovaná loď Mechanik Pogodin,¹³³ komentoval například situaci Sputnik.

Kromě nespravedlivého zavedení sankcí je často zmiňovaná také jejich kontraproduktivita a negativní dopady i pro evropskou ekonomiku. Prostor je dáván zejména názorům, které s protiruskými sankcemi nesouhlasí: „Navzdory své proevropské orientaci slovenský premiér podotknul, že by Evropská unie měla zhodnotit svou sankční politiku vůči Rusku. „Musím říct, že jsme na Slovensku opravdu pocítili negativní dopad těchto sankcí.“¹³⁴

¹²⁹ Časová osa – Omezující opatření EU v reakci na krizi na Ukrajině. *Evropská rada, Rada Evropské unie*[online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ukraine-crisis/history-ukraine-crisis/>

¹³⁰ Další dějství sporu mezi Ukrajinou a Ruskem: Azovské moře svírá obchodní válka. *ČT24* [online]. Praha, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2658662-dalsi-dejstvi-sporu-mezi-ukrajinou-a-ruskem-azovske-more-svira-obchodni-valka>

¹³¹ Telička vyzval k protiruským sankcím a strašil dalším konfliktem. *AC24.cz* [online]. 28.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

¹³² Evropský parlament chce posílit sankce proti Rusku. *Sputnik Česká republika* [online]. 25.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jRRU>

¹³³ Krymský most snižuje hladinu moře, a další absurdní obvinění EP na adresu Ruska. *Sputnik Česká republika* [online]. 26.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrer>

¹³⁴ Tým Pellegriniho vyzývá ke směřování na Západ, přesto mluví o škodách protiruských sankcí. *Sputnik Česká republika* [online]. 21.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jQBD>

4.1.3 Brexit

Dalším významným tématem byly pro všechny tři servery události doprovázející jednání o vystoupení Velké Británie z EU. K rozhodnutí o takzvaném brexitu došlo v rámci referenda z 23. června 2016. Tato analýza probíhala zhruba půl roku před plánovaným vystoupením, které se mělo uskutečnit 29. března 2019.

Vedle informování o vyjednávacím procesu mezi EU a Velkou Británií je brexitu v rámci proruských webů často připisována role precedentu pro další země, které o vystoupení z Evropské unie také uvažují („Kdo opustí EU po Británii?“¹³⁵). Podle Sputniku je například většina obyvatel Itálie „ochotná podpořit vystoupení z Evropské unie, aby zachovala směr nové vlády.“¹³⁶ Server to uvádí v souvislosti s návrhem italského rozpočtu, jehož deficit překračoval stanovené hodnoty EU a Evropská komise ho tak odmítla schválit. Sputnik dodává, že za jistých podmínek by pro Itálii „bylo jednodušší opustit Evropskou unii než dodržovat bruselské předpisy.“¹³⁷ Takové formulace podporují představu, že opustit EU je snadné a daná země se tak pouze osvobodí od zbytečných nařízeních.

Nejvýraznější v tomto ohledu však byly zprávy o takzvaném poexitu, tedy chystaném vystoupení Polska z Evropské unie, který údajně avizoval předseda Evropské rady a bývalý polský premiér Donald Tusk: „Tusk varoval o vážném nebezpečí vystoupení Polska z EU,“ psaly shodně servery Sputnik a AC24.¹³⁸¹³⁹ Jednalo se však o dezinterpretaci Tuskova výroku. Podle serveru Stopfake.org, který tuto dezinformaci pocházející z ruských médií vyvracel, Tusk nemluvil o reálné hrozbě ani stanovisku Evropské unie, nýbrž pouze „zdůraznil, že tato varianta by mohla být výsledkem řetězce událostí a špatných rozhodnutí Polska v souvislosti s justiční reformou.“¹⁴⁰

¹³⁵ Nejvíce proevropská země může opustit EU? To si Brusel nemůže dovolit!. *Sputnik Česká republika*[online]. 9.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jXVZ>

¹³⁶ Dominový efekt. Jak konflikt mezi Římem a Bruslem boří Evropskou unii. *Sputnik Česká republika*[online]. 23.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/kdR3>

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ Tusk varoval o vážném nebezpečí vystoupení Polska z EU. *Sputnik Česká republika* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jWMm>

¹³⁹ Tusk varoval o vážném nebezpečí vystoupení Polska z EU. *AC24.cz* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

¹⁴⁰ Fake: Polsko se chystá vystoupit z Evropské unie. *STOPFAKE* [online]. 15.11.2018 [cit. 2019-04-26].

Dostupné z: <https://www.stopfake.org/cz/fake-polsko-se-chysta-vystoupit-z-evropske-unie/>

Aeronet se svým informováním o brexitu od zbylých dvou serverů lišil. Jak bude uvedeno níže, z jeho perspektivy je brexit součástí rozsáhlého židovského spiknutí.

Dalšími tématy, která se v analyzovaných textech objevovaly opakovaně, byla například výstavba plynovodu Severní proud 2, možný vznik evropské armády nebo sankce USA vůči Íránu.

4.2 Obsah jednotlivých webů a přítomné manipulace

Na tomto místě bude charakterizován obsah jednotlivých serverů a představeny manipulativní techniky, které jsou pro daná média nejtypičtější.

4.2.1 Sputnik

Server Sputnik Česká republika je velmi produktivní co do počtu publikovaných textů. Denně jich zde vyjde obvykle několik desítek (průměrně okolo padesáti). Výstupy jsou rozděleny celkem do devíti rubrik, vedle hlavních událostí je to Svět, ČR, Slovensko, Politika, Byznys, Názory, Multimédia a Videoklub. Jako jediný z analyzovaných webů Sputnik viditelně rozlišuje mezi zpravodajstvím a publicistikou. Komentáře bývají buď označeny slovem „názor“, nebo upozorněním na konci textu, že se názory autora „nemusí shodovat s názorem redakce.“ Autor je přitom u komentářů vždy uveden, narozdíl od zpravodajských textů, které bývají anonymní a u velké většiny chybí i zdroj informací.

Sputnik nabízí zprávy o české i světové politice, ekonomice, ale také takzvané soft news. Žánrově je obsah poměrně bohatý, kromě zmíněných zpráv a komentářů Sputnik vydává také rozhovory, audiovizuální příspěvky, fotoreportáže, infografiky nebo karikatury. Tematicky je zde patrné zaměření na zprávy o Ruské federaci.

Vizuální podoba Sputniku působí poměrně sofistikovaně a profesionálně, grafická úprava a struktura webových stránek se nijak výrazně neliší od seriózních online médií. Stejně tak ani délka jednotlivých příspěvků, která se pohybuje nejčastěji od jednoho do pěti tisíc znaků, jak to bývá zvykem u českých online médií.

V průběhu analýzy Sputnik publikoval celkem 115 příspěvků tematicky zaměřených na Evropskou unii. Ve dvou případech se objevil pozitivně laděný výrok týkající se EU, zbylé příspěvky však vyznívaly buď neutrálně (58), nebo negativně (55).

4.2.1.1 Manipulace

Sputnik ve svých textech využívá poměrně sofistikovaný jazyk a věcný zpravodajský styl, kterým se výrazně neodlišuje od seriózních médií. V příspěvcích tedy nenajdeme expresivní výrazy, nálepky, formulace vzbuzující emocionální reakce ani jiné na první pohled zjevné manipulativní techniky. Manipulace na serveru Sputnik je méně nápadného rázu, spočívá spíše ve výběru informací, z nichž vytváří zprávy, výběru mluvčích a zvoleném narativu.

Dezinformace

Jedním z výrazných manipulativních prostředků na tomto serveru je vytváření a šíření dezinformací. Jedná se o informace zkreslené či z perspektivy západních zemí vyloženě lživé. Jako příklad poslouží dezinterpretace událostí na Ukrajině od roku 2014 až do současnosti. V souvislosti s Evropskou unií je takzvaná ukrajinská krize obvykle uváděná jako příčina ochlazení vzájemných vztahů mezi EU a Ruskou federací.

Sputnik v této otázce zaujímá viditelně proruský postoj. Ačkoli česká vláda, společně s dalšími zeměmi EU a USA, vyjadřuje podporu územní celistvosti Ukrajiny a připojení Krymu k Rusku chápe jako protiprávní anexi, Sputnik anexi nazývá „státním převratem“¹⁴¹ či „znovusjednocením“¹⁴² a tvrdí, že se jednalo o demokratické rozhodnutí uskutečněné prostřednictvím referenda (výsledky hlasování neuznaly západní země ani ukrajinská vláda, podle níž bylo v rozporu s tamní ústavou¹⁴³).

¹⁴¹ Italský ministr zahraničí chce obnovit vztahy s Ruskem. *Sputnik Česká republika* [online]. 8.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jHxE>

¹⁴² Sarkozy promluvil o neočekávaném efektu protiruských sankcí. *Sputnik Česká republika* [online]. 3.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jVsH>

¹⁴³ 2014 Crimean status referendum. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/2014_Crimean_status_referendum#Reactions

Sputnik tuto realitu konstruuje citováním ruských stanovisek:
„Rusko opakovaně vyvracelo jakýkoliv zásah do ukrajinské krize a tvrdilo, že nebylo účastníkem konfliktu“¹⁴⁴
„Kreml opakovaně uvedl, že Rusko se nezúčastní vnitřně-ukrajinského konfliktu a Krym se demokraticky připojil k Rusku po výsledcích v referendu.“¹⁴⁵

A velmi často pak tento narativ přijímá za svůj a prezentuje ho jako prostý fakt:
„Evropská unie poprvé zavedla svá omezení vůči Rusku v roce 2014 jako reakci na vypuknutí konfliktu na Ukrajině a sjednocení Krymu s Ruskem výsledkem referenda.“¹⁴⁶
„Vztahy RF a západních zemí se zhoršily kvůli situaci na Ukrajině, kde v roce 2014 došlo ke státnímu převratu, a okolo Krymu, který se znovu připojil k RF.“¹⁴⁷

Zamlčování

Jak bylo řečeno v teoretické části, tento typ manipulace může kromě zamlčování událostí spočívat i v upřednostňování určitých názorových proudů a naopak zamlčování jiných. V případě Sputniku je patrné, že právě výběr mluvčích je jedním z nejvýznamnějších prostředků, kterým médium vytváří cílený obraz reality.

Zůstaneme-li u referování o Evropské unii, je zde evidentní upřednostňování protievropských postojů. Kritické názory na EU obvykle nejsou přiznaným stanoviskem samotného média, na druhou stranu jsou však málokdy konfrontovány s fakty nebo rozdílnými názory.

Velmi zřetelným důkazem mohou být dva příspěvky ze září 2018, které poskytují prostor k vyjádření Tomiu Okamurovi, předsedovi opoziční strany Svoboda a přímá demokracie, který je známý svými protievropskými a mnohdy extremistickými názory. Zprávy se nevztahují k žádné konkrétní události, o níž by bylo třeba informovat veřejnost,

¹⁴⁴ Antiruské sankce EU potřebují spíše diskuzi než prodloužení – Budapešť. *Sputnik Česká republika*[online]. 22.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfn>

¹⁴⁵ Sarkozy promluvil o neočekávaném efektu protiruských sankcí. *Sputnik Česká republika* [online]. 3.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jVsH>

¹⁴⁶ Antiruské sankce EU potřebují spíše diskuzi než prodloužení – Budapešť. *Sputnik Česká republika*[online]. 22.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfn>

¹⁴⁷ Italský ministr zahraničí chce obnovit vztahy s Ruskem. *Sputnik Česká republika* [online]. 8.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jHxE>

nýbrž jenom tlumočí Okamurovy názory zveřejněné na sociálních sítích. Právě politikův facebookový profil je také jediným zdrojem informací těchto textů, které tak stojí výhradně na jeho tvrzeních („Evropská unie je neomarxistickým projektem a jeho elity se své moci dobrovolně nikdy nevzdají,¹⁴⁸ nebo jindy: „Česku hrozí zmizení v islamizované multikultu EU.“¹⁴⁹). Nejenže tyto silně protievropské názory nejsou vyvráceny v rámci konkrétních textů, rozdílné názory nejsou prezentovány ani v jiných příspěvcích.

Věčné opakování

Některé skutečnosti (ať už pravdivé či nějakým způsobem zkreslené) se v obsahové agendě Sputniku nebo v rámci jednotlivých příspěvků nápadně často opakují. Obvykle Sputnik jako záminku využije nějaký aktualizační prvek, kterým legitimizuje rozhodnutí danou záležitostí opět otevřít a zopakovat svá stanoviska, jindy jsou opakována i v odlišných kontextech.

Příkladem může být již zmiňovaný narativ anexe Krymu jako svobodného znovusjednocení. Ačkoli se jedná o událost z roku 2014, ještě v roce 2018, tedy o čtyři roky později, je tato „skutečnost“ připomínána ve velkém množství příspěvků, týkajících se vztahů Ruska a Evropské unie. Dalším neustále opakováným tématem jsou již zmíněné protiruské sankce a zejména jejich kritika z úst různých aktérů.

Manipulativní titulky

Ačkoli se Sputnik v samotných textech většinou drží věcného projevu, v titulcích lze mnohdy najít znaky zkreslení či bulvarizace. Za pozornost stojí titulek z konce listopadu 2018: „EU je v pokročilém stadiu rozpadu. Zisky korporací je třeba konfiskovat a přerozdělovat“.¹⁵⁰ Tato formulace je ve skutečnosti citací řeckého politika, o jehož názorech článek pojednává, to se však čtenář dozvídá až po jeho otevření. Samotný titulek tvrzení prezentuje jako faktickou informaci.

¹⁴⁸ Okamura útočí na premiéra: referendum o EU je jediná cesta ke svobodě (VIDEO). *Sputnik Česká republika* [online]. 2.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfx>

¹⁴⁹ Okamura: Česku hrozí zmizení v multikultu islamizované EU. Nesmíme kapitulovat jako v 1938. *Sputnik Česká republika* [online]. 25.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jBMY>

¹⁵⁰ EU je v pokročilém stadiu rozpadu. Zisky korporací je třeba konfiskovat a přerozdělovat. *Sputnik Česká republika* [online]. 29.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/kg3H>

Podobně problematické jsou titulky, které v sobě obsahují subjektivní interpretaci, přestože doprovázejí zpravodajský text: „Krymský most snižuje hladinu moře, a další absurdní obvinění EP na adresu Ruska“,¹⁵¹ slovo „absurdní“ zde předem naznačuje autorovo zaujetí vůči stanoviskům Evropského parlamentu. Jiným příkladem může být titulek „Propaganda EU: Donald Tusk jako akční hrdina ve službách Unie“.¹⁵² Jak bylo řečeno v teoretické části, pojem „propaganda“ vyvolává u velké části veřejnosti negativní konotace, proto se jeho použití v titulku může zdát mírně problematické.

Samostatnou kategorií jsou potom bulvarizující titulky využívající hyperboly, apokalyptické výrazy a vykřičníky: „Internetu byla předpovězena globální katastrofa“.¹⁵³ či „Děsivé proroctví. Český kněz varoval před vzestupem neomarxismu a neonacismu v Evropě“.¹⁵⁴ Některé z nich by se daly označit jako takzvané clickbaity, tedy titulky záměrně obsahující tajemství, které čtenáře nutí článek otevřít: „Zaorálek uvedl, že EU má problém. Budete se divit jaký!“;¹⁵⁵ „Juncker „předpověděl“, jaká budoucnost čeká G7 za 30 let. Vyděsí vás to!“¹⁵⁶

Citování autorit

V menší míře Sputnik využívá také odkazu na anonymní autority schované za frázemi typu „odborníci odhadují“,¹⁵⁷ „experti pochybují“¹⁵⁸ či „bezpečnostní experti varují“.¹⁵⁹ Jeden z příspěvků je dokonce postavený na výsledku průzkumu, „jehož se zúčastnilo 80

¹⁵¹ Krymský most snižuje hladinu moře, a další absurdní obvinění EP na adresu Ruska. *Sputnik Česká republika* [online]. 26.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrer>

¹⁵² Propaganda EU: Donald Tusk jako akční hrdina ve službách Unie (VIDEO). *Sputnik Česká republika* [online]. 26.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrf8>

¹⁵³ Internetu byla předpovězena globální katastrofa. *Sputnik Česká republika* [online]. 13.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfC>

¹⁵⁴ Děsivé proroctví. Český kněz varoval před vzestupem neomarxismu a neonacismu v Evropě. *Sputnik Česká republika* [online]. 9.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jHXE>

¹⁵⁵ Zaorálek uvedl, že EU má problém. Budete se divit jaký!. *Sputnik Česká republika* [online]. 28.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfH>

¹⁵⁶ Juncker „předpověděl“, jaká budoucnost čeká G7 za 30 let. Vyděsí vás to!. *Sputnik Česká republika* [online]. 8.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jXyR>

¹⁵⁷ Ukrajínští odborníci odhadují pravděpodobnost opakování majdanu. *Sputnik Česká republika* [online]. 20.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfP>

¹⁵⁸ Experti pochybují, že americký plyn z USA bude konkurovat ruskému plynu. *Sputnik Česká republika* [online]. 20.10.2018 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jPCy>

¹⁵⁹ Vyhostíte 200 tisíc nelegálních migrantů, žádá europoslanec Zdechovský. Od EK dostal odpověď. *Sputnik Česká republika* [online]. 16.10.2018 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/jMUB>

odborníků,¹⁶⁰ v textu však není blíže specifikováno, o jaké odborníky a o jaký výzkum se jedná.

Terminologická manipulace

Příkladem terminologické manipulace může být příspěvek s titulkem „Hamáček: migrační vlna přes Makedonii opět sílí. Letos o 466 %“.¹⁶¹ Počet migrantů na západobalkánské trase se podle ministra vnitra Jana Hamáčka meziročně zvýšil z tří tisíc na čtrnáct. Sputnik však tato čísla převedl na procenta, která v tomto případě vzbuzují pocit, že se jedná o mnohem masivnější problém. Jak se píše v samotném textu, „když však byla tato situace vyjádřena v procentech, bylo to mnohem dramatičtější. Jedná se totiž o 466 %.“

4.2.2 AC24

Server AC24 vydává průměrně okolo dvanácti textů denně. Rozděleny jsou pouze do dvou rubrik – Z domova a Ze světa, samostatnou rubriku pro komentáře na webu nenajdeme, přesto se zde názorové texty občas vyskytují. Tematické rozpětí textů je poměrně široké, zahrnuje zprávy o domácí i zahraniční politice, ekonomice, vědě i lifestyleových tématech. U drtivé většiny textů chybí jméno autora, často je však uveden zdroj informace.

Vzhledem ke skutečnosti, že značnou část produkce AC24 tvoří texty převzaté z jiných médií, je poměrně obtížné popsat jejich typickou strukturu. Jednotlivé příspěvky se od sebe často liší délkou i stylem. Mezi analyzovanými zprávami byly texty velmi stručné a věcné, ale naopak také značně rozsáhlé, obsahující subjektivní perspektivu až agitaci. Příkladem takového textu může být příspěvek ze 17. listopadu původně publikovaný na serveru Zvědavec.org: „Ano, Juncker i ti ostatní, kdo si z neštěstí lidí, které vyhnala do světa bída, války, diktátoři a korporace, dělají globální lukrativní byznys, ti, kdo chladnokrevně připravují genocidu evropských národů, si skutečně zaslouží shořet v pekle. (...) Naším úkolem je zabránit jim, aby nám (a našim dětem) neudělali to peklo zde, na zemi.“¹⁶²

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ Hamáček: migrační vlna přes Makedonii opět sílí. Letos o 466 %. *Sputnik Česká republika* [online]. 30.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://sptnkne.ws/mrfW>

¹⁶² OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob. *AC24.cz* [online]. 17.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

Během analyzovaného období vyšlo na serveru AC24 celkem 37 zpravodajských textů týkajících se Evropské unie. Větší část z nich (25) prezentovala EU v negativním světle, zbylých dvanáct bylo spíše neutrálních. Příspěvek s pozitivním vyzněním se neobjevil ani jeden.

4.2.2.1 Manipulace

Vzhledem ke zmíněné různorodosti textů jsou i využívané manipulativní techniky na tomto webu různé. Narozdíl od Sputniku zde jsou v některých příspěvcích přítomné expresivní výrazy a další manipulativní prostředky v jazykové rovině. Významnou roli však opět hraje také samotný výběr zpráv a jejich aktérů.

Zamlčování

Stejně jako v případě Sputniku mluvíme o viditelné selektivitě názorů, kdy jsou aktéři textů vybírání podle toho, jaké postoje zastávají. Oponující hlas je přitom téměř vždy vynechán. Z hlediska informování o EU je zde patrná převaha protievropských názorů.

V případě, že byl v textu přítomný názor proevropského politika, byl zasazen do negativního kontextu, který zpochybňoval kompetence dané osoby, popřípadě byl výrok dezinterpretován. Například text, kde eurokomisařka Věra Jourová varuje před dezinformacemi a mluví o hysterii, kterou vyvolává migrační krize, je označen útočným titulkem „Jste hysterici! Jourová vysvětlila, proč se Středoevropané bojí migrantů“.¹⁶³

Jiným příkladem může být text, v němž je citován twitterový příspěvek místopředsedy Evropského parlamentu Pavla Teličky ohledně rusko-ukrajinského konfliktu, Telička se vyjadřuje pro zavedení nových protiruských sankcí, „v opačném případě hrozí další ozbrojený konflikt,“¹⁶⁴ píše. Místo faktických informací, které by zprávu uvedly do kontextu, popřípadě relevantních argumentů názorových oponentů reaguje AC24 pouze doslovným přepisem negativních komentářů ze sociálních sítí.

¹⁶³ Jste hysterici! Jourová vysvětlila, proč se Středoevropané bojí migrantů. *AC24.cz* [online]. 21.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/jste-hysterici-jourova-vysvetlila-proc-se-stredoevropane-boji-migrantu>

¹⁶⁴ Telička vyzval k protiruským sankcím a strašil dalším konfliktem. *AC24.cz* [online]. 28.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

Nejenže všechny uvedené komentáře zastávají proruský postoj („Že se jedná o ukrajinskou provokaci je víc než jasné.“), ale útočí také na Teličkovu osobu („Pane Teličko, kdy už konečně pochopíte, že podobnými prohlášeními se jen zesměšňujete.“ „Idiot nejste, soudruhu. Že by agent Moskvy??“).

Svalování viny

Dalším výrazným prostředkem manipulace v textech AC24 bylo svalování viny. Velmi často byl vytvářen dojem, že za negativní události po celém světě je zodpovědná Evropská unie, popřípadě Spojené státy americké. Velmi výrazně se tento narativ objevoval v souvislosti s migrační krizí: „Financuje tak EU přímo z peněz daňových poplatníků násilí, které islámská invaze s sebou přináší do evropských zemí?“¹⁶⁵

Rétorická manipulace

Častým jevem byla v rámci analyzovaných textů také takzvaná rétorická manipulace. V takových případech výrazy popisující určitý jev předznamenávají postoj autora a nemusí se přitom jednat o výrazy expresivní. Tato manipulace může být mnohem jemnějšího rázu. Příklady bychom našli v následujícím textu o migraci:

V příspěvku, v němž je citovaná dánská politička, zaujme věta: „Ministryně nechce přijmout žádného přistěhovalce, kterého by do Dánska ráda „nasadila“ Evropská unie.“¹⁶⁶ Pouhým užitím slova „nasadila“ je opět podporován dojem, že Evropská unie migrační krizi neřeší, nýbrž vytváří.

Další případ nenápadné terminologické manipulace se objevil v textu o kontroverzní reformě polské justice. Evropská komise v této souvislosti podala na Polsko žalobu za porušení unijních smluv. Reformu totiž chápala jako ohrožení nezávislosti justice. AC24 však volí výraz „modernizace soudního systému“, čímž se v náznaku staví

¹⁶⁵ Nelegální přistěhovalci s kreditní kartou UNHCR jsou na cestě do EU. *AC24.cz* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-cestě-do-eu>

¹⁶⁶ Dánská ministryně: Dánsko nesouhlasí s migrantským diktátem. *AC24.cz* [online]. 8.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/danska-ministryne-dansko-nesouhlasi-s-migrantskym-diktatem>

proti rozhodnutí Evropské komise: „Zvláštní nespokojenost Evropské komise vyvolalo rozhodnutí vládnoucí polské strany Právo a spravedlnost modernizovat soudní systém.“¹⁶⁷

Nálepky

S rétorickou manipulací souvisí i užívání nálepek. Opakuje se zde například nálepka „mainstream“ pro označení většiny médií a politických stran, které občany zklamaly svou zkažeností a zkorumpovaností. Mainstreamová média už nepřinášejí pravdivé informace, mainstreamové strany zase poctivý program. Nálepku „mainstreamový“ však může získat i člověk, který je těmito strukturami už příliš ovládaný na to, aby byl schopný vidět pravdu. Dalším typickým příkladem nálepky s negativní konotací může být „vítač“, tedy někdo, kdo záměrně podporuje nebo dokonce spoluvytváří (obvykle ilegální) imigraci do své země bez ohledu na bezpečnostní rizika.

Expresivní výrazy

V souvislosti s migrací se mnohdy v textech objevují i expresivní výrazy. Typické jsou hyperboly jako například „islámská invaze“.¹⁶⁸

Texty na AC24 však mnohdy obsahují i další jazykové prostředky, které nejsou typické pro běžné zpravodajství – ironii („Východ – no fuj.“; „Jaká náhoda.“¹⁶⁹), metafory („Brusel obsadil a podvázal rozvinuté bohaté státy a ždímá je jako citrón.“¹⁷⁰) nebo třeba hovorové výrazy a fráze („fingovat“;¹⁷¹ „dělat binec“; „a bylo vymalováno“¹⁷²).

¹⁶⁷ Tusk varoval o vážném nebezpečí vystoupení Polska z EU. *AC24.cz* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

¹⁶⁸ Nelegální přistěhovalci s kreditní kartou UNHCR jsou na cestě do EU. *AC24.cz* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-cestech-do-eu>

¹⁶⁹ OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob. *AC24.cz* [online]. 17.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

¹⁷⁰ Tamtéž

¹⁷¹ Důkaz je venku: Nevládní organizace učí migranty, jak obelstít „pos*ané blbce“ pohraničnicků EU. *AC24.cz* [online]. 13.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z:

<https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-cestech-do-eu>

¹⁷² OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob. *AC24.cz* [online]. 17.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

Velmi patrný je u řady textů mírně bulvarizující styl, pro nějž jsou typické výrazy a sousloví jako „šokovat“ a „šokující“ nebo „důkaz je venku“, často zdůrazněné vykřičníky („Evropský parlament šokovalo množství zbraní vyrobených v EU v rukou teroristů“.¹⁷³)

Argument ad personam

Poměrně typické jsou pro server AC24 příspěvky o konkrétním evropském politikovi, které však neinformují o jeho názorech ani zásadních událostech s ním spojených. Popisují naopak zcela banální záležitost, z níž však přímo či mezi řádky vyvodí zobecňující závěry o jeho kompetencích nebo postojích.

Server například publikoval příspěvek s titulkem: „Kdo vede Evropskou komisi? Člověk, který nepozná, že má dvě boty jiné barvy.“¹⁷⁴ článek oznamoval pouze skutečnost, že se Jean-Claude Juncker objevil na veřejnosti s jednou botou hnědou a jednou černou. Zpráva dále jen dodává, že to zdaleka nebylo poprvé, co byl předseda Evropské komise spatřen za podivných okolností.

V podobném duchu se nesla zpráva o tom, že místopředsedkyně Evropské komise Federica Mogheriniová odmítla kávu při setkání s ruským ministrem zahraničí Sergejem Lavrovem. AC24 událost komentoval ironickým „že by novičok?“ a spekoval o jejím strachu z „otravy, které by mohly mít na svědomí ruští hostitelé.“¹⁷⁵

Citování autorit

Těžko doložitelná a často kontroverzní tvrzení jsou mnohdy legitimizována odkazem na anonymní autority: „Podle policejních úředníků, tito přistěhovalci jsou dobře vybaveni vysoce kvalitními botami a turistickým oblečením, chytrými telefony a dokonce i zbraněmi.“¹⁷⁶ Jindy jsou zase „úředníci“ nahrazeni „experty“: „Bezpečnostní experti

¹⁷³ Evropský parlament šokovalo množství zbraní vyrobených v EU v rukou teroristů. *AC24.cz* [online]. 12.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z:

<https://ac24.cz/-/evropsky-parlament-sokovalo-mnozstvi-zbrani-vyrobenych-v-eu-v-rukou-teroristu>

¹⁷⁴ Kdo vede Evropskou komisi? Člověk, který nepozná, že má dvě boty jiné barvy. *AC24.cz* [online]. 18.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z:

<https://ac24.cz/-/kdo-vede-evropskou-komisi-clovek-ktery-nepozna-ze-ma-dve-body-jine-barvy>

¹⁷⁵ Že by novičok? Mogheriniová odmítla kávu na setkání s Lavrovem. *AC24.cz* [online]. 28.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/ze-by-novicok-mogheriniova-odmitla-kavu-na-setkani-s-lavrovem>

¹⁷⁶ Nelegální přistěhovalci s kreditní kartou UNHCR jsou na cestě do EU. *AC24.cz* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-cestě-do-eu>

varovali, že tyto postupy (padělání dokladů apod.) jsou příčinou nekontrolovaného vstupu zločinců a teroristů do EU.¹⁷⁷ Ani v jednom z textů však nejsou citováni odborníci blíže představeni.

Manipulace prostřednictvím titulků

Také v případě tohoto webu se objevovalo zkreslování informací prostřednictvím titulků. Na konci listopadu zde například vyšla zpráva nesoucí následující titulek: „Byla odhalena tajná vražda uprchlíků izraelskou ponorkou.“¹⁷⁸ Že se nejedná o aktuální událost se čtenář dozví až při čtení samotného textu, který pojednává o incidentu z první libanonské války v roce 1982. Jelikož se u zpravodajských titulků primárně očekává, že informují o současném dění, dá se tento považovat za velmi manipulativní.

Podobně jako v případě Sputniku, i zde byl v některých titulcích patrný bulvarizující styl: „Důkaz je venku: Nevládní organizace učí migranty, jak obelstít „pos*ané blbce“ pohraničnický EU.“¹⁷⁹ Pomineme-li otázku pravdivosti obsažené informace, můžeme si všimnout jisté bulvarizace hned v několika aspektech – za prvé se jedná o přílišné zjednodušení, kdy je tvrzení zobecněno na všechny nevládní organizace, za druhé je to fráze „důkaz je venku,“ která předznamenává senzační zjištění a dodává zprávě na dramatičnosti. Za třetí pak využití vulgarismu, který je sice v rámci citace, jeho užití přímo v titulku však bylo redakčním rozhodnutím.

4.2.3 Aeronet

Ze všech tří serverů má Aeronet nejmenší objem produkováných příspěvků. Během analyzovaného období vydával obvykle jeden text denně. Zpravodajství je na Aeronetu rozděleno do pěti rubrik: Z domova, Ze světa, Z internetu, Blogy a Videá. Server se zabývá výhradně domácím a světovým politickým děním. Jak bylo uvedeno v teoretické části, hlavní autoři příspěvků na Aeronetu vystupují pod přezdívkami Vedoucí kolotoče a

¹⁷⁷ Vyhostíte 200 tisíc nelegální migrantů, žádá europoslanec Zdechovský. Od EK dostal odpověď. *AC24.cz*[online]. 16.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z:

<https://ac24.cz/-/vyhostete-200-tisic-nelegalni-migrantu-zada-europoslanec-zdechovsky-od-ek-dostal-odpoved>

¹⁷⁸ Byla odhalena tajná vražda uprchlíků izraelskou ponorkou. *AC24.cz* [online]. 23.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/byla-odhalena-tajna-vrazda-uprchliku-izraelskou-ponorkou>

¹⁷⁹ Důkaz je venku: Nevládní organizace učí migranty, jak obelstít „pos*ané blbce“ pohraničnický EU.

AC24.cz[online]. 13.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z:

<https://ac24.cz/-/nelegalni-pristehovalci-s-kreditni-kartou-unhcr-jsou-na-cestech-do-eu>

Pozorovatelka. V tomto případě byl pod většinou analyzovaných příspěvků podepsaný Vedoucí kolotoče.

Příspěvky na Aeronetu se od jiných médií výrazně liší svým rozsahem, texty mívají přibližně deset až dvacet tisíc znaků, což je několikanásobně víc než u běžných zpravodajských serverů (pro srovnání: ani ty nejdelší příspěvky na serverech Aktuálně, iDnes nebo iRozhlas nepřesahují obvykle pět tisíc, nejčastěji však mají okolo dvou tisíc znaků). Nezvykle obsáhlé jsou i titulky, které svou délkou popírají základní žurnalistickou zásadu o stručnosti a věcnosti, obvykle totiž zabírají několik řádků a připomínají tak spíše perex. Pro ilustraci uvádíme titulek z 28. října 2018:

„Na oslavu 100 let republiky nepřijel nikdo z vedení Evropské unie, jenom zástupci Francie, kteří nás v roce 1938 zradili a Německa, kteří nás poté okupovali! Jenom Vladimír Putin se projevil jako státník a popřál našemu národu, abychom se měli dobře! Hnusné počasí podtrhlo blbou náladu v celé zemi, kde už lidé nedosáhnou ani na vlastní bydlení, protože ČNB opět zvedne úrokové sazby! Londýn opět udeřil na bankovní radu v Praze, zvedněte sazby!“¹⁸⁰

Na uvedeném titulku je zároveň patrné, že texty Aeronetu se obvykle nadržují úzce vymezeného tématu. V tomto případě například autor nejdřív referuje o vojenské přehlídce ke stému výročí vzniku ČSR, komentuje stav české armády i historii založení státu. Dále přejde ke skutečnosti, že se slavnosti zúčastnili zástupci pouze dvou zemí EU. Následuje informace o zvyšujících se úrokových sazbách České národní banky, od níž se autor dostává k informacím o brexitu, britské historii i současné politické situaci.

Příspěvků týkajících se Evropské unie vyšlo během analyzovaného období na Aeronetu 13. Dva z nich ukazovaly EU v neutrálním světle, zbytek ji prezentoval více či méně negativně, žádný pozitivní aspekt Evropské unie zaznamenám nebyl.

¹⁸⁰ Na oslavu 100 let republiky nepřijel nikdo z vedení Evropské unie... *AENews* [online]. 28.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/GMTqh>

4.2.3.1 Manipulace

Server Aeronet ve svých textech využívá velmi expresivní jazyk, kterým se liší od seriózních médií, ale i zbylých dvou analyzovaných webů. Nejčastěji zaznamenané manipulativní techniky se tedy týkají právě používaných jazykových prostředků. Z výše uvedených manipulativních technik jsou však výrazně zastoupeny i konspirační teorie nebo absence hranice mezi zprávou a komentářem.

Manipulativní titulky

U předchozích dvou médií jsme uvedli, že část textů byla doprovázena manipulativním či senzačním titulkem. Na Aeronetu je takový styl vlastní všem titulkům. Vedle již zmíněné nadstandardní délky je pro ně typické, že obsahují subjektivní interpretaci, expresivní výrazy a vykřičníky:

„Eurokomisařka Jourová: Jsem pro regulaci tisku a médií, pokud to bude nezbytné! Média prý mají Evropu sjednocovat, ne rozdělovat! Jourová vylíčila, jak si představuje “rozumnou” regulaci a cenzuru tisku a médií v Evropě! Tradičním médiím prý klesá čtenost, inzerce a kvalita, takže je to třeba regulovat, rozuměj dotovat! Gleichschaltung mainstreamu a Bruselu je na dohled!“¹⁸¹

Stírání hranice mezi zpravodajstvím a komentářem

Tato manipulativní technika prakticky definuje veškerý obsah Aeronetu. Přestože jsou příspěvky prezentovány jako zpravodajské, obvykle obsahují velmi subjektivní interpretaci autora, často přesahující až do jisté agitace. Z lingvistického hlediska narušuje zpravodajský styl například užívání ich formy:

„Zdánlivě teď odbočím k jinému tématu...“¹⁸² „Tyto souvislosti zde uvádím...“
nebo „Doslova mě vyděsilo...“¹⁸³

¹⁸¹ Eurokomisařka Jourová: Jsem pro regulaci tisku a médií, pokud to bude nezbytné!... *AENews* [online]. 26.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/5MTqU>

¹⁸² Německá policie odložila případ znásilnění desetiletého chlapce... *AENews* [online]. 5.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/gMTqf>

¹⁸³ VIDEO: Palec nahoru od Vladimira Putina pro Donalda Trumpa!... *AENews* [online]. 11.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/VMWdc>

Celé texty pak mnohdy připomínají spíše osobní blog než obsah zpravodajského média. Autor se sice zabývá aktuálním děním, jeho osobní výklad událostí je však silně přítomný.

Černá nebo bílá

V případě Aeronetu je vymezování se vůči takzvanému mainstreamu natolik výrazné, že vede k pomyslnému dělení společnosti na dva protichůdné tábory – mainstream a alternativu. Přičemž mezi jejich postoji neexistuje kompromis, každý si musí zvolit jednu či druhou možnost. Pravda je podle Aeronetu vždy na straně alternativy, mezi níž počítá sám sebe a další „alternativní média“, v rámci české politické scény pak stranu Svoboda a přímá demokracie (SPD). V přímé opozici k nim stojí běžná média a většina politických subjektů spadající do kategorie mainstream. Mainstream však podle tohoto narativu občanům přináší pouze zkreslené a manipulativní informace:

„Mainstream už dávno nepřináší zpravodajství, ale virtuální realitu vyrobenou na zakázku.“¹⁸⁴ „Víte, jaký je rozdíl mezi alternativou a mainstreamem? Dva až tři roky... My o tom píšeme první, jenže až o tom bude psát mainstream, bude pozdě.“¹⁸⁵

V rámci této polarizace však Aeronet dělí i samotné občany na ty, kdo jsou schopni pomocí kritického myšlení rozeznat pravdu, a ostatní, kteří jsou stále v zajetí manipulace mainstreamu. To v sobě zároveň skrývá i jistou formu manipulace spoléhající na lidskou ješitnost:

„Pokud jste se něco naučili na alternativě a na Aeronetu, tak je to skládání si souvislostí. Sami teď už musíte vidět, že všechno pomalu a s děsivou precizností zapadá do sebe.“¹⁸⁶ „Český mainstreamový občan, který tupě nechápe, komu patří Česká republika...“¹⁸⁷

¹⁸⁴ Eurokomisařka Jourová: Jsem pro regulaci tisku a médií, pokud to bude nezbytné!... *AENews* [online]. 26.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/5MTqU>

¹⁸⁵ Vladimir Putin: Americký kongres již schválil v rozpočtu peníze na vývoj nových amerických raket středního doletu!... *AENews* [online]. 30.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/1MTqS>

¹⁸⁶ Tamtéž

¹⁸⁷ Na oslavu 100 let republiky nepřijel nikdo z vedení Evropské unie... *AENews* [online]. 28.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/GMTqh>

Konspirační teorie

Aeronet také vytváří a šíří nejrůznější konspirační teorie. Významný narativ, který se prolíná většinou textů, mluví o údajné židozедnářské nadvládě. Zednářské lóže nebo židovské rody podle těchto teorií skrytě řídí světové dění, ale konkrétně i politiku Evropské unie. Představitelé EU i jednotlivých států jsou podle Aeronetu jen loutky ovládané „hlavouny domu Rothschild a faktickými vůdci Evropské unie.“¹⁸⁸ Právě židé jsou údajně zodpovědní také za brexit či migraci do Evropy:

„Brexit je nástrojem domu Rothschild na rozbití posledního impéria v Evropě, britského Commonwealthu.“¹⁸⁹ „Veškerou migraci do EU řídí dům Rothschild.“¹⁹⁰ „To jsou oni, kdo vymysleli globalizaci, tu celosvětovou, která má tisíce forem a podob. To jsou oni, kdo usilují o celosvětovou vládu a jedinou měnu na světě...“¹⁹¹

Rétorická manipulace

Obsah konspiračních teorií podporují i jazykové prostředky, které Aeronet využívá k rámování svých zpráv. Zvolenými frázemi vzbuzuje autor ve čtenářích dojem, že je svět plný záhad a tajemství, které Aeronet uvádí „na pravou míru,“¹⁹² Zároveň Vedoucí kolotoče navazuje se svými čtenáři důvěrný kontakt – oslovuje, vysvětluje, klade řečnické otázky – stává se tak jakýmsi mentorem:

„Pokud jste se něco naučili na alternativě a na Aeronetu, tak je to skládání si souvislostí. Sami teď už musíte vidět, že všechno pomalu a s děsivou precizností zapadá do sebe.“¹⁹³ „Proboha, snad si nemyslíte, že Andrej Babiš koupil Mafru kvůli tomu, aby mu

¹⁸⁸ Tamtéž

¹⁸⁹ Tamtéž

¹⁹⁰ VIDEO: Projev Viktora Orbána v EU parlamentu... *AENews* [online]. 13.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26].

Dostupné z: <https://1url.cz/NMTqv>

¹⁹¹ Babiš nalíčil past na ČSSD. *AENews* [online]. 1.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

<https://1url.cz/EMTqV>

¹⁹² VIDEO: Palec nahoru od Vladimira Putina pro Donalda Trumpa!... *AENews* [online]. 11.11.2018, , 1 [cit.

2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/VMWdc>

¹⁹³ Vladimir Putin: Americký kongres již schválil v rozpočtu peníze na vývoj nových amerických raket středního doletu!... *AENews* [online]. 30.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/1MTqS>

vydělávala peníze?“,¹⁹⁴ „Sami si už teď doufám dokážete i beze mně poskládat souvislosti dohromady.“¹⁹⁵

Způsob narace mnohdy připomíná vyprávění napínavého příběhu: „Někdo by si mohl myslet, že jde pouze o významné kulaté výročí. Jenže to by byl hrubý omyl.“¹⁹⁶

Expresivní výrazy

Manipulace na Aeronetu spočívá více než v případě zbylých webů v jazykové rovině. V příspěvcích jsou často přítomné expresivní výrazy a fráze podporující názorové ukotvení textů:

„A občané potom čumí jako vyjevení, že co to proboha sedí v EU parlamentu za individua, která potom hlasují proti českým a obecně národním zájmům.“; Z dotací Evropské unie se financují „cyklostezky podél hlavních silnic (...), lavičky uprostřed lesa, rozhledny v údolích a podobné úchylnosti.“; „Mecenáši mainstreamu si uvědomili, že krmí chcíplou rybu, myšleno mainstream, a přiškrtli penězovody.“¹⁹⁷

Velmi ostrý až apokalyptický slovník je používán v souvislosti s migrační krizí. Aeronet mluví o „konci civilizace“ nebo „vyhlazení a likvidaci bílé rasy“. „Bílého člověka nelze poslat do koncentráku a nechat ho tam zplynovat, to už dnes není politicky korektní,“ píše Aeronet a popisuje způsoby, jakými je bílá rasa „likvidována.“¹⁹⁸

V jiných případech si na Aeronetu můžeme všimnout senzacechtivého, bulvarizujícího stylu, který se dá ilustrovat frázemi „šokující zpráva“, „co se stalo, to hlava nebere“,¹⁹⁹ „Macron šokoval Trumpa“ nebo „šok, který to vyvolalo, se nedá popsat.“²⁰⁰

¹⁹⁴ Eurokomisařka Jourová: Jsem pro regulaci tisku a médií, pokud to bude nezbytné!... *AENews* [online]. 26.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/5MTqU>

¹⁹⁵ Jamal Skripal: Turecko nikomu neposkytne nahrávku zachycující mučení a zabití saúdského novináře... *AENews* [online]. 19.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/FMTqO>

¹⁹⁶ VIDEO: Palec nahoru od Vladimira Putina pro Donalda Trumpa!... *AENews* [online]. 11.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/VMWdc>

¹⁹⁷ Eurokomisařka Jourová: Jsem pro regulaci tisku a médií, pokud to bude nezbytné!... *AENews* [online]. 26.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/5MTqU>

¹⁹⁸ Tajná studie EU... *AENews* [online]. 7.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/EMTqj>

¹⁹⁹ Německá policie odložila případ znásilnění desetiletého chlapce... *AENews* [online]. 5.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/gMTqf>

Přítomné jsou také hovorové výrazy a fráze jako „píchnout vidle“, „Trump „klekl“ na EU“ nebo „To je gól, že?“²⁰¹

Nálepkování

Další hojně využívaný prostředek manipulace je nálepkování. Nepohodlné osoby, skupiny nebo instituce dostávají na Aeronetu přezdívky, které se často opakují. Mnohdy jsou poněkud obecné a není přesně jasné, kdo pod nálepkou vlastně patří. Příkladem může být „pražská kavárna“, nebo jen „kavárna“, „neoconi“, „havlerka“ či „havlistická fronta“, velmi často se také opakují „globalisté“. Za nálepky se dá považovat také již zmíněné rozdělení na „alternativu“ a „mainstream“.

Svalování viny

Pro Aeronet je typické, že ať už informuje o jakékoli negativní události, neváhá označit konkrétního viníka. Příkladem může být příspěvek z 5. září, který informoval o případu „znásilnění desetiletého chlapce na školním výletě skupinou deviantních a údajně jedenáctiletých arabských spolužáků“²⁰² v Německu (důvěryhodnost informace ponechme stranou). Z textu vyplývá, že se jedná o důsledek volného pohybu osob na území EU. Evropská unie je tak za událost přímo zodpovědná, Aeronet jde však ještě dál a poukazuje na skutečnost, že „dnešní procesy migrace do EU řídí židé,“ kteří jsou tedy primárními viníky. Text tak výborně slouží pro ilustraci této manipulativní techniky, neboť právě „Brusel“, sionisté, zednáři a Američané jsou z perspektivy Aeronetu nejčastějšími viníky.

Věčné opakování

Efekt zmíněných manipulativních metod je na Aeronetu podpořen skutečností, že se hlavní teze, narativy i nálepky v různých podobách neustále opakují ve všech textech.

²⁰⁰ VIDEO: Palec nahoru od Vladimira Putina pro Donalda Trumpa!... *AENews* [online]. 11.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/VMWdc>

²⁰¹ Nové sankce na Írán uvalil Donald Trump na příkaz Izraele... *AENews* [online]. 5.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/QMTqP>

²⁰² Německá policie odložila případ znásilnění desetiletého chlapce... *AENews* [online]. 5.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/gMTqf>

4.3 Evropská unie pohledem proruských webů

V závěrečné části této analýzy budou popsány nejvýraznější narativy, které definují Evropskou unii z perspektivy zkoumaných médií. Ve všech případech je EU prezentována spíše v negativním světle.

4.3.1 Evropská unie v rozkladu

Prvním z nich je narativ hroutící se Evropské unie, jejíž zlaté časy skončily. Podle tohoto narativu postupně upadají vztahy mezi jednotlivými členskými zeměmi, stejně jako faktická moc vrcholných orgánů a institucí EU. Korodují však i hodnoty, na nichž byla Evropská unie původně vybudovaná. Organizace už dále není schopná hrát roli ochránce demokracie. Za nepříznivý stav přitom může zejména „vlastní neschopnost“ EU.²⁰³

„V roce 2019 se počet členských zemí EU poprvé sníží, transatlantické vztahy, které byly dříve vždy stabilní, jsou nyní velmi křehké, v uplynulých třech letech došlo v EU ke 33 teroristickým útokům, v nichž bylo zavražděno přes 300 lidí. To všechno svědčí o krachu nynější komise,“²⁰⁴ citoval Sputnik maďarského ministra zahraničí Pétera Szijjártóa. Podobně skeptických výroků se na webu objevila celá řada.

K vykreslení obrazu EU na pokraji zániku přispívají i výše zmíněné spekulace o tom, které země budou následovat příklad brexitu. Zprávy o možném vystoupení Polska či Itálie z EU navozují pocit, že struktury držící členské země pohromadě jsou velmi slabé a zpřetrhat je je naopak pro jednotlivé země snadné a osvobozující.

Postupný rozklad EU je však nahlížen i z širší perspektivy, tedy jako součást úpadku celého Západu. V této souvislosti servery často informují o chladnoucích vztazích mezi Evropskou unií a Spojenými státy, které vedou až k plánům na vybudování evropské armády.

²⁰³ Belgický premiér: Ohrožení existence EU je velké jako ještě nikdy. *Sputnik Česká republika* [online]. 22.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

<https://cz.sputniknews.com/svet/201811228530549-EU-Belgie-existence-ohrozeni-volby-sance/>

²⁰⁴ Maďarsko odhalilo tajný obchod EU s Ruskem. *Sputnik Česká republika* [online]. 10.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/byznys/201810108222896-szijarto-eu-obchod-rusko/>

„Kdo je to spojenec? Máme výborné vztahy s mnohými. Ale nikdo se vůči nám nechová natolik špatně, jako to dělá Evropská unie. EU byla založena proto, aby nás využila v obchodní sféře, právě to učinili,"²⁰⁵ citoval například server AC24 amerického prezidenta Donalda Trumpa. Sputnik zase mluví o tom, jak USA s nelibostí sledují plány na vytvoření evropské armády, která by pro ně znamenala ztrátu vlivu v Evropě: „Washington chce zabránit vytvoření „evropského NATO“. Brusel už ale učinil první kroky.“²⁰⁶

4.3.2 Diktát Evropské unie

Další výrazný narativ je Evropská unie jako nedemokratická instituce, která pouze vydává zákazy a nařízení, jejichž porušení trestá sankcemi. Západní organizace včetně Evropské unie („Brusel – to je v podstatě s OSN jedna a ta samá banda.“²⁰⁷) podle tohoto narativu fungují shora dolů a členským zemím pouze diktují podmínky ve svůj vlastní prospěch.

Tendence podporovat takové vnímání EU byla patrná například u referování o nově přijatých legislativních opatřeních. Na podzim 2018 se diskutovalo například o GDPR (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů) nebo Istambulské úmluvě (Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí). Ani v jednom případě se zprávy nesnažily vysvětlit význam či kontext zmiňovaných opatření, naopak si vybraly jeden minoritní aspekt, s jehož pomocí pak vytvořily negativní obraz celých dokumentů („Díky GDPR bylo v německém městě dětem zakázáno psát dopisy Santa Clausovi.“²⁰⁸). Istambulská úmluva byla komentována pouze prostřednictvím kontroverzních názorů katolického kněze Petra Piřhy („Homosexuálové budou prohlášeni za nadřazenou vládnoucí třídu, vy budete patřit k podřadné výpomocné třídě a pracovat podle pokynů mocných elit, které budou určovat, co se smí a co se nesmí říkat.“²⁰⁹). Ačkoli je jeho

²⁰⁵ Trump obvinil USA z hlouposti kvůli důvěře vůči EU. *AC24.cz* [online]. 15.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/trump-obvinil-usa-z-hlouposti-kvuli-duvere-vuci-eu>

²⁰⁶ Washington chce zabránit vytvoření „evropského NATO“. Brusel už ale učinil první kroky. *Sputnik Česká republika* [online]. 24.11..2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/201811248542465-washington-evropska-armada-nato/>

²⁰⁷ OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob. *AC24.cz* [online]. 17.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

²⁰⁸ Díky GDPR bylo v německém městě dětem zakázáno psát dopisy Santa Clausovi. *AC24.cz* [online]. 25.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/diky-gdpr-bylo-v-nemeckem-meste-detem-zakazano-psat-dopisy-santa-clausovi>

²⁰⁹ Český kněz a profesor Piřha: Vaše rodiny budou roztrženy a rozeznány!. *Sputnik Česká republika*[online]. 24.11..2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201811248545716-profesor-knez-pitha-rodina-nazor/>

výklad úmluvy značně dezinterpretační, nebyl konfrontován s jinými názory či fakty. Takové zpravodajství podporuje představu, že jde Evropská unie proti zájmům členských států i evropských občanů („Ztratili jsme důvěru v ústřední vládu a EU, že kdykoli splní sliby, které dávaly.“²¹⁰)

V rámci narativu o „diktátu EU“ servery zároveň často vytváří dojem, že státy Visegrádské skupiny (Česká republika, Polsko, Slovensko, Maďarsko) stojí v opozici proti zbytku Evropské unie, zejména proti západním zemím, a vedení EU, které ohrožuje jejich svrchovanost: „Pokud se v minulosti země V4 spojily, aby vstoupily do EU, dnes se zase vzájemně podporují pro zachování své suverenity před zasahováním Bruselu,“²¹¹ píše Sputnik

Vedle Evropské unie, která nařizuje, je důležitý také model Evropské unie, která dohlíží a trestá („A Brusel má již připravenou síť, která bude plnění Globálního paktu pro migraci v členských státech EU dozorovat.“²¹²). V rámci analyzovaných webů jsou velmi často zmiňovány nejrůznější sankce, které Evropská unie uložila nebo by mohla uložit členským zemím. Nejčastěji se mluví o sankcích vůči Maďarsku za porušování hodnot EU. Servery jsou v této situaci viditelně nakloněny Maďarsku. Aeronet označil odhlasování sankcí za „skandální“ a české europoslance, kteří „hlasovali pro žalobu na Maďarsko, že brání své hranice před islamisty“ za „zrádce“.²¹³ Opět není vysvětleno, co je důvodem sankcí, Sputnik například pouze cituje maďarského premiéra Viktora Orbána, podle nějž jde o „akt pomsty proti zemi za to, že odmítá přijímat uprchlíky v souladu se systémem kvót.“²¹⁴

²¹⁰ Chudí Řekové zuří! Imigranti vyhazují jídlo, které jim zdarma dávají. *AC24.cz* [online]. 1.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/chudi-rekove-zuri-imigranti-vyhazuji-jidlo-ktere-jim-zdarma-davaji-video>

²¹¹ Orbán zneužívá V4 pro své vlastní cíle, tvrdí na Slovensku. *Sputnik Česká republika* [online]. 14.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/slovensko/201809148068114-orban-v4-slovensko-cesko/>

²¹² OSN chystá migranty, Brusel otevírá Balkánskou trasu – chystá se nejlukrativnější byznys všech dob. *AC24.cz* [online]. 17.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-25].

²¹³ VIDEO: Projev Viktora Orbána v EU parlamentu... *AENews* [online]. 13.9.2018, , 1 [cit. 2019-04-26].

Dostupné z: <https://1url.cz/NMTqv>

²¹⁴ Evropský parlament odhlasoval, že Maďarsko ohrožuje hodnoty EU. Hrozí sankce. *Sputnik Česká republika* [online]. 12.9.2018 [cit. 2019-05-01].

3.5.4 Evropská unie ve válce

Posledním narativem, který je konstruovaný v souvislosti s Evropskou unií, je neustálá hrozba válečného konfliktu. Dezinformační weby vytvářejí realitu, v níž je vznik války v Evropě velmi pravděpodobný: „Už to není o tom, jestli válka vypukne, ale je to o tom, kdy to nastane,“²¹⁵ píše Aeronet, jindy zase mluví o „konci míru v Evropě.“²¹⁶

Ve většině případů je řeč o střetu mezi Západem a Ruskou federací. Řada textů konstatuje, že vztahy mezi Ruskem a EU jsou velmi chladné. Přitom servery varují, že Západ na případný konflikt není připraven: „Členské státy NATO mají dnes problémy s nedostatečnou „vojenskou mobilitou“ a přesunem vojáků a techniky na potenciální Východní frontu,“²¹⁷ píše AC24 a dodává, že Evropské státy NATO narazí v případě války s Ruskem na vážné problémy. Zároveň je však právě Západ (EU a NATO) označován za toho, kdo se válku snaží rozpoutat svými expanzivními tendencemi („EU si přisvojila Černé moře“²¹⁸) a aktivně se na ni připravuje.

Kromě těchto zmíněných narativů je často vykreslován také obraz Evropské unie, která je zmítaná korupcí – podplacené jsou podle tohoto narativu vlády jednotlivých států, média, ale dokonce i uprchlíci přicházející do Evropy. V neposlední řadě pak servery přisuzují Evropské unii přílišnou byrokracii. Mluví o byrokratickém aparátu jako o mohutné, komplikované, ale vcelku neschopné struktuře.

²¹⁵ 9M729 Novator: Ruská raketa středního doletu je prý důvodem k preventivnímu úderu NATO proti Ruské federaci!... *AENews* [online]. 4.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://1url.cz/mM1Fb>

²¹⁶ Vladimir Putin: Americký kongres již schválil v rozpočtu peníze na vývoj nových amerických raket středního doletu!... *AENews* [online]. 30.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/1MTqS>

²¹⁷ Generál NATO promluvil o potížích v případě války s Ruskem. *AC24.cz* [online]. 4.11.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ac24.cz/-/general-nato-promluvil-o-potizich-v-pripade-valky-s-ruskem>

²¹⁸ EU si přisvojila Černé moře. *Sputnik Česká republika* [online]. 24.10.2018, , 1 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/201810248317579-eu-cerne-more-rusko-lavrov-evropsky-parlament/>

5 Závěr

Tato práce svým zaměřením pojednávala o dezinformacích, dezinformačních médiích, proruské propagandě a hybridní válce. Její teoretickou část jsme tedy zahájili vymezením zmíněných pojmů – nejdříve v teoretické rovině, později zasazením do reálného kontextu. V neposlední řadě byly v rámci této části představeny základní metody mediální manipulace. S takto definovanými metodami jsme dále pracovali v praktické části.

Praktická část si kladla za cíl přispět k potvrzení, či vyvrácení hypotézy o snaze ruské propagandy oslabit postavení Evropské unie. Prostředkem k dosažení daného cíle byla obsahová analýza tří českojazyčných zpravodajských webů, které jsou označovány za proruské a dezinformační. V rámci analýzy byly zkoumány příspěvky serverů Sputnik Česká republika, AC24 a Aeronet vydané v období od 1. září do 30. listopadu 2018 a pojednávající o Evropské unii. Výsledky analýzy ukázaly, že všechny tři weby prezentují Evropskou unii spíše v negativním světle – vyzdvihují negativní události, upřednostňují aktéry s protievropskými názory a informace o EU mnohdy zkreslují a dezinterpretují. Odpověď na hlavní výzkumnou otázku tedy zapadá do narativu, v němž proruská propaganda usiluje o oslabení důvěry v Evropskou unii jako jednu z klíčových institucí Západu.

Analyzované příspěvky o Evropské unii se nejčastěji točily kolem témat migrace, brexitu a protiruských sankcí. Těmito texty se pak prolínalo několik základních narativů prezentujících EU z různých perspektiv. První z nich popisoval hrozící zánik Evropské unie viditelný zejména na korodujících vztazích mezi jednotlivými zeměmi, úpadku morálních hodnot, na nichž byla Unie založena, nebo poklesu vlivu vrcholných orgánů EU. Za druhé se jednalo o obraz Evropské unie, která nařizuje a trestá. EU byla popisovaná jako nedemokratická organizace, jejíž členské země jsou podřízeny diktátu. Dalším narativem byl blížící se válečný konflikt s Ruskem, který je podle dezinformačních webů

nevyhnutelný. Napjaté vztahy mezi EU a Ruskem přitom vytváří zejména Evropská unie. Ve stručnosti jsme zmínili i další charakteristiky přisuzované Evropské unii, jednalo se zejména o zkorumpovanost a přílišnou byrokracii.

Významnou část výzkumu pak tvořilo zkoumání manipulativních technik, které jednotlivé servery využívají ke zkreslování informací. Zajímavé je z tohoto hlediska zejména vzájemné srovnání těchto tří médií. Na serveru Aeronet jsou manipulativní prostředky na první pohled nejviditelnější. Texty jsou zde psané velmi expresivním jazykem plným hyperbol, rétorických manipulací a nálepek. Zároveň se autor v textech vydávaných za zpravodajské nezděráhá uvádět své osobní postoje a subjektivní interpretace. Sputnik naproti tomu může svým jazykovým stylem budít dojem seriózního média. Přítomné manipulace spočívají spíše ve výběru informací a aktérů zpráv. Patrný je zde proruský výklad událostí, který se dá z perspektivy západních zemí mnohdy vnímat jako šíření dezinformací. Právě zdánlivá serióznost skrývající zkreslené informace však může být mnohem nebezpečnější než ostrý jazyk Aeronetu. Třetí z analyzovaných webů – AC24 – je specifický tím, že mnohdy přebírá texty z jiných médií. Je tedy poměrně náročné popsat manipulativní techniky, které jsou pro něj typické. Často se však objevovaly expresivní výrazy a rétorické manipulace, nálepky nebo citování autorit. Celkově zde bylo, stejně jako u Sputniku, patrné zamlčování určitých názorových proudů. Společná pro všechny servery byla například manipulace prostřednictvím titulků a neustálé opakování určitých narativů či postojů. Navzdory očekávání naopak nebyla výrazněji zastoupena manipulace využívající emocionálních reakcí. Vzhledem k povaze a rozsahu této práce nebylo možné spolehlivě zjistit využívání techniky, kterou jsme v teoretické části nazvali „metoda rozptýlení pozornosti“.

V rámci této analýzy byl tedy popsán obsah dezinformačních webů včetně využívaných manipulativních prostředků a zároveň se potvrdila hypotéza, že servery Aeronet, AC24 a Sputnik přinášejí zpravodajství zaujaté proti Evropské unii.

Summary

This bachelor thesis deals with the topics of disinformation, propaganda, Russian hybrid warfare and disinformation media in the Czech Republic. The core of this thesis lies in the analysing content of three disinformation websites: Sputnik CZ, Aeronet and AC24. The analysis is focused on the reporting about the European Union. The aim of this thesis is to confirm or disprove the hypothesis about the Russian propaganda effort to weaken the status of Western institutions. Based on this analysis it turned out that all mentioned media outlets are biased against the European Union and bring mostly negative or even manipulated news about it. The paper also describes the most common methods of manipulation used by these websites.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Použitá literatura

VILMER, J.-B. Jeangène, Alexandre ESCORCIA, Marine GUILLAUME a Janaina HERRERA. *Information Manipulation: A Challenge for Our Democracies*. Paříž: CAPS (Ministry for Europe and Foreign Affairs), IRSEM (Ministry for the Armed Forces), 2018, ISBN 978-2-11-152607-5.

JOWETT, Garth S. a Victoria J. O'DONNELL. *Propaganda and Persuasion*. 6. Thousand Oaks: Corwin Press, 2014, ISBN 978-1452257532.

ŘEHKA, Karel. *Informační válka*. 1. Praha: Academia, 2017, ISBN 978-80-200-2770-2.

PROKOPOVÁ, Kateřina. *Propaganda a persvaze*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014, ISBN 978-80-244-4345-4.

NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: Průvodce postpravdivým světem*. 1. Praha: Grada Publishing, 2018, ISBN 978-80-271-0716-2.

PARISSER, Eli. *The Filter Bubble: What The Internet Is Hiding From You*. Londýn: Penguin, 2012, ISBN 9780241954522.

KŘÍŽ, Zdeněk, Zinaida BECHNÁ a Peter ŠTEVKOV. *Hybridní válka jako nový fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*. 2. Praha, Ostrava: Jagello 2000, 2016, ISBN 978-80-904850-4-4.

TZU, Sun. *Umění války*. Brno: B4U Publishing, 2008. ISBN 9781590302255.

REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. 1. Bratislava: Kalligram, 2010, ISBN 978-80-9101-376-8.

FTOREK, Josef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. 1. Praha: Grada Publishing, 2017, ISBN 978-80-271-0605-9. 24

GREGOR, Miloš, Petra VEJVODOVÁ a ZVOL SI INFO. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích*. 1. Brno: Computer Press, 2018, ISBN 978-80-264-1805-4.

SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub KONČELÍK. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. Praha: Karolinum, 2004, ISBN 8024608278.

OSVALDOVÁ, Barbora, Alice TEJKALOVÁ a kol. *Žurnalistika v informační společnosti: digitalizace a internetizace žurnalistiky*. 1. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1684-1.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

6.2 Online zdroje

NIMMO, Ben. *Identifying disinformation: an ABC* [online]. Brusel: Institute for European Studies, 2016 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.ies.be/node/3612>

LEWANDOWSKY, Stephan a et al. Misinformation, disinformation, and violent conflict: from Iraq and the "War on Terror" to future threats to peace. *American Psychologist* [online]. American Psychological Association, 2013 [cit. 2019-03-05]. Dostupné

z: https://www.researchgate.net/publication/257837873_Misinformation_Disinformation_and_Violent_Conflict_From_Iraq_and_the_War_on_Terror_to_Future_Threats_to_Peace

HOFFMAN, Frank. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars* [online]. Arlington, Virginia, Potomac Institute for Policy Studies. 2007 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <http://www.potomacinstitute.org/23-publications/reports/1267-conflict-in-the-21st-century-the-rise-of-hybrid-wars>.

PAUL, Christopher a Miriam MATTHEWS. The Russian „Firehoe of Falsehood“ Propaganda Model. *Perspective* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE100/PE198/RAND_PE198.pdf

POMERANTSEV, Peter a Michael WEISS. The Menace of Unreality: How the Kremlin weaponizes Information, Culture and Money. *The Interpreter* [online]. New York: The Institute of Modern Russia, 2014, [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev__The_Menace_of_Unreality.pdf

PARENTI, Michael. Methods of media manipulation. *The Humanist* [online]. Washington, D.C.: American Humanist Association, 1997, [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/openview/e4e9d4d712d83a7b4ab7114ee0adab40/1?cbl=35529&pq-origsite=gscholar>

CHOMSKY, Noam. *10 Strategies of Manipulation by the Media* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://parisis.files.wordpress.com/2011/01/noam-chomsky.pdf>

BROKEŠ, Filip. How to build a disinformation business. *Coda story* [online]. 26.2.2019 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://codastory.com/disinformation/how-to-build-a-disinformation-business/>

ZŮNA, Pavel, Kritický pohled na koncept hybridních válek, *Vojenské rozhledy* [online]. 2010 [cit. 2019-03-11] Dostupné z: <http://vojenskerozhledy.cz/kategorie/kriticky-pohled-na-koncept-hybridnich-valek>

Hybridní války podle Valerije Gerasimova. *Armádní noviny* [online]. 2015 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>

Pavel: Rusko není bezprostřední hrozbou, potenciálním rizikem ano. *České noviny* [online]. Praha: Česká tisková kancelář, 30.11.2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pavel-rusko-neni-bezprostredni-hrozbou-potencialnim-rizikem-ano/1693504>

Generál Pavel: Ruská informační kampaň je podprahová. Neuvědomujeme si, že jsme jí vystaveni. *iRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 3.5.2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-pavel-nato-rusko-informacni-kampan_1805032000_pj

Myšlenky odporující zájmům státu šíří až sto vlivných lidí, tvrdí vnitro. V hledáčku má na 40 webů. *Aktuálně.cz* [online]. 22.6.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/az-sto-vlivnych-lidi-siri-myslenky-odporujici-zajmum-statu-t/r~86622924568f11e7a83b0025900fea04/?_ga=2.89801496.2003622618.1498106377-1995071804.1495628891

KUNDRA, Ondřej. Kdo tu píše pro Putina: Po stopách tajemných majitelů proruských médií. *Respekt* [online]. 2016(18) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

MIKEL, Jakub. Proruský Aeronet.cz změnil svou adresu. Nově má sídlo v Trumpově mrakodrapu na Wall Street. *Info.cz* [online]. 14.7.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.info.cz/strategie/prorusky-aeronet-cz-zmenil-svou-adresu-nove-ma-sidlo-v-trumpove-mrakodrapu-na-wall-street-12875.html>

VÁVRA, Jan. *Netvrdíme, že víme, jak se věci přesně dějí, hájí se majitel webů s „alternativním zpravodajstvím“* [online]. 19.7.2017 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/ostatni/netvrdime-ze-vime-jak-se-veci-presne-deji-haji-se-majitel-el-webu-s-alternativnim-zpravodajstvím-1327842>

OSN potvrdila globální pakt o migraci, proti bylo jen Česko, USA a tři další státy. *Aktuálně.cz* [online]. 19.12.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/osn-potvrdila-globalni-pakt-o-migraci-proti-byly-jen-u-sa-a-c/r~b99a7b6e03b011e9b2380cc47ab5f122/>

Další dějství sporu mezi Ukrajinou a Ruskem: Azovské moře svírá obchodní válka. *ČT24* [online]. 22.11.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2658662-dalsi-dejstvi-sporu-mezi-ukrajinou-a-ruskem-az-ovske-more-svira-obchodni-valka>

Fake: Polsko se chystá vystoupit z Evropské unie. *STOPFAKE* [online]. 15.11.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.stopfake.org/cz/fake-polsko-se-chysta-vystoupit-z-evropske-unie/>

Merriam-Webster Online Dictionary [online]. Springfield: Merriam-Webster, 2019 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/disinformation>

Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>

Confirmation bias. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Confirmation_bias

Sun Tzu. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sun_Tzu

Jednotlivci v ČR používající internet, 2018. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61508128/0620041815.pdf/20516388-8c20-444e-9578-e57cf9179b53?version=1.2>

Počítač a internet v českých domácnostech. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61508128/0620041815.pdf/20516388-8c20-444e-9578-e57cf9179b53?version=1.2>

Ministerstvo vnitra ČR: Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. In: *Bezpečnostní informační služba* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2017-vz-cz.pdf>

Výroční zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2017. In: *Vojenské zpravodajství* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2017.pdf>

Etický kodex. In: *Syndikát novinářů ČR, z.s.* [online]. Praha [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex/>

10 OTÁZEK A ODPOVĚDÍ – MIGRAČNÍ KRIZE. *Amnesty International* [online]. Praha [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-otazky-a-odpovedi#zalozka1>

MIGRACE V ČÍSLECH. *Člověk v tísni* [online]. Praha, 19.6.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Globální kompakt pro migraci: Otázky a odpovědi. *United Nations* [online]. Praha, 5.11.2018 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/globalni-kompakt-o-migraci/>

Časová osa – Omezující opatření EU v reakci na krizi na Ukrajině. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ukraine-crisis/history-ukraine-crisis/>

Rusko: Databáze A-Z. *Neolivní.cz* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://neolivni.cz/category/ruska-stopa/rusko-database-a-z/>

Evropské hodnoty [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/>

O projektu. *Sputnik Česká republika* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/docs/about/index.html>

AC24 [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://ac24.cz/>

Aeronet [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/>

Megazine [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://megazine.cz/>

Eurasia24 [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.eurasia24.cz/index.php/aktualne>

Prvopodstata [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://prvopodstata.blog.cz/>

New World Order Opposition [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.nwoo.org/o-nas/>

Protiproud [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.protiproud.cz/>

6.3 Studovaný materiál

V rámci obsahové analýzy jsme pracovali s příspěvky publikovanými od 1.9.2018 do 30.11.2018 na následujících serverech:

Sputnik Česká republika [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/>

AC24 [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://ac24.cz/>

Aeronet [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Podzimková Pavlína	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2016/2017	
E-mail diplomantky/diplomanta: podzimkova.pavlina@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Ruské zpravodajské servery na českém internetu a jejich referování o Evropské unii	
Předpokládaný název práce v angličtině: Russian news websites in the Czech Republic and its reporting about the European Union	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2018/2019	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Dezinformace, tedy zkreslené či vymyšlené zprávy, jsou v dnešní digitalizované době významnou zbraní umožňující nový způsob vedení války. Dle Severoatlantické aliance využívá tuto zbraň v současné době zejména Ruská federace. S cílem oslabit západní země, vazby mezi nimi a zároveň získat velmocenské postavení, vede Rusko tzv. hybridní válku, v níž hrají právě dezinformační média významnou úlohu. V mnoha evropských zemích včetně České republiky se, zejména po ruské anexi Krymu v roce 2014, šíří síť prorusky orientovaných zpravodajských serverů, které nabízejí alternativní výklady světového i domácího dění. Jedním z jejich cílů je oslabit všeobecnou důvěru ve společenství jako NATO nebo EU. Proto jsem se rozhodla svou práci zaměřit zejména na referování těchto médií o Evropské unii. V první části práce se budu snažit kompletně zmapovat síť ruských webů na českém internetu, následně se zaměřím na tři vybraná média, která podrobím obsahové analýze. Cílem práce tedy bude zmapovat weby šířící v České republice ruskou propagandu, zkoumat manipulativní prostředky, které se objevují v jejich zpravodajství, a zejména pak zjistit, jaký obraz vytvářejí o Evropské unii a jejích institucích.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ÚVOD – vymezení tématu a přednesení hypotéz 2. TEORETICKÁ ČÁST <ol style="list-style-type: none"> a. Vymezení klíčových pojmů b. Prostředky mediální manipulace c. Přehled ruských serverů na českém internetu 3. PRAKTICKÁ ČÁST <ol style="list-style-type: none"> a. Obsahová analýza vybraných zpravodajských webů <ol style="list-style-type: none"> i. Aeronet ii. AC24 iii. Sputnik iv. Srovnání 4. ZÁVĚR – Porovnání výchozích hypotéz a zjištěných skutečností. 5. POUŽITÉ ZDROJE 	

<p>Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Servery Aeronet, Sputnik a AC24 v období tří měsíců od 1.9.2018 do 30.11.2018.</p>
<p>Postup (technika) při zpracování materiálu: Během daného období budu sledovat vybraná média a podrobovat jejich obsah analýze. Budu si všimnout, které z uvedených manipulativních postupů tyto weby využívají a v jaké míře. Zaměřím se však zejména na příspěvky týkající se daného tématu, tedy Evropské unie. K jejich rozboru uplatním kombinaci kvantitativní a kvalitativní analýzy. Zjistím, jak často tato média o dané problematice informují. U každé zprávy pokud možno ověřím její pravdivost a všimnout si budu i uváděných zdrojů informací. Dále se u analýzy zaměřím na užívaný jazyk, rámování a celkové vyznění zpráv. Nakonec vzájemně porovnáím zjištěné údaje pro jednotlivá média.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k <u>tématu a způsobu jeho zpracování</u>; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p> <p>Verner, Pavel: Propaganda a manipulace; Univerzita Jana Amose Komenského, Praha 2011 Publikace českého novináře a pedagoga Pavla Vernera se zabývá historií propagandy od starověku až po současnost a zároveň pojednává o manipulaci v žurnalistické praxi z hlediska různých typů médií.</p> <p>Jowett, Garth; O'Donnell Victoria: Propaganda and persuasion; Sage Publications, California 1992 Kniha definuje pojmy jako propaganda a dezinformace, nabízí historii mediální propagandy a popisuje metody používané pro její analýzu.</p> <p>Pariser, Eli. The filter bubble: what the Internet is hiding from you. New York: Penguin Press, 2011 V knize je popisován fenomén sociálních bublin, v nichž lidé sdílejí určitý názor, aniž by byli konfrontováni s odlišnými pohledy na skutečnost. K posílení celého fenoménu v současné době přispívají také internetové vyhledávače, které nenabízejí nejrelevantnější odpovědi na naše dotazy, nýbrž odpovědi, které zapadají do našeho vidění světa. V publikaci se dočteme, jak moderní technologie posilují efekt konfirmačního zkreslení.</p> <p>Osvaldová, Barbora; Tejkalová, Alice: Internetizace a digitalizace žurnalistiky: Proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií; Karolinum, Praha 2009 Publikace je souborem 13 textů různých autorů, kteří se zabývají kvalitativní proměnou žurnalistiky v době nástupu internetu. Autoři předkládají témata, která fenomén online žurnalistiky nově přináší, a zamýšlejí se nad budoucím vývojem.</p> <p>Trampota, Tomáš; Vojtěchovská, Martina: Metody výzkumu médií; Portál, Praha 2010 Kniha seznamuje čtenáře s metodami využívanými při výzkumu médií, ať už se jedná o výzkum sledovanosti, interpretaci textu či analýzu reprezentace. Jednotlivé metody jsou demonstrovány na praktických příkladech.</p> <p>Reifová, Irena; Končelík, Jakub: Analýza obsahu mediálního sdělení, Karolinum, Praha, 2004 Publikace zabývá se problematikou politické komunikace a obsahovou analýzou mediálních textů. Popisuje jednotlivé metody obsahové analýzy, vyhodnocování dat a jejich výměnu v masových médiích.</p>
<p>Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)</p>
<p>Janda, Martin; Information laundering: dezinformační weby v českém kontextu, 2018</p>

Potočár, Radovan; Média v hybridnej vojne: prokremel'ské weby ako nástroj ruskej propagandy v ČR, 2017
Měsícová, Gabriela; Prvky propagandy na internetovém portálu Aeronet, 2017
Faltová, Miriam; Ruská propaganda v českých médiích, 2017
Beranová, Hana; Prostředky jazykové manipulace a propagandy v ruských médiích (jazykově kritické a lingvodidaktické hledisko), 2017
Datum / Podpis studenta/ky <p style="text-align: right;">.....</p>

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.
doc. PhDr. Barbora Osvaldová Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

